

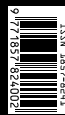
Грција во дефанзива
„Охи“ ФИРОМ во ООН

Страв од избори
Бара ли Заев гаранции за победа?

Албанско-албанска караница
Нови судири за стари идеи

Република

бр. 161, година IV ■ петок, 2 октомври 2015 година ■ цена: 50 денари

БЛАГОДАРНОСТ ЗА ЏОРџ БУШ ЈУНИОР

ОРДЕН ЗА ПРИЈАТЕЛСТВОТО СО САД

Папата во Конгресот на САД

Лекции по човечност
и по скромност

Хрватската блокада со долгорочни последици

Границите проодни,
штетите се пребројуваат

republika.mk

Не чекај весџи
за да видиш шџо се случува
ИНТЕРНЕТ ТВ

Република
www.republika.mk

ВОВЕД

Бара ли Заев гаранции за победа?

6

КОЛУМНА

Руско „не“ за проширување на НАТО

8

АНАЛИЗА

Села и Острени против Тачи и Ахмети

13

ЕКОНОМИЈА

Границите проодни,
штетите се пребројуваат

16

ЛИЧНОСТ НА НЕДЕЛАТА

Зоран Милановиќ

20

ТЕМА НА НЕДЕЛАТА

Без потврда за ноќна апнеа нема
возење низ патиштата на ЕУ

22

СВЕТ

Седум клучни факти за
изборите во Каталонија

26

ЗДРАВЈЕ

Нермин Теловска, дефектолог - логопед

32

РАКОМЕТ | ИНТЕРВЈУ

Јанко Божовиќ

54

Настан на неделата

7

Охи за ФИРОМ во ОН

10

Актуелно

Орден за пријателството со САД

Актуелно

24

Лекции по човечност
и по скромност

29

Репортажа

Кристалната пештера во Дебар

ДНИД Прва Република
ДООЕЛ Скопје

бул. Илинден бр. 9
1000 Скопје
republika@republika.mk
contact@republika.mk
sport@republika.mk

Директор: Доне Доновски
Маркетинг:
Стојан Георгиевски,
Габриела Мирчески
тел. 02 / 32 99 999
факс. 02 / 32 99 998

Издавач / редакција: ДНИД Прва Република ДООЕЛ Скопје
бул. Илинден бр. 9, 1000 Скопје

ж-ска: 500-0000007811-68
депонент банка: Стопанска Банка АД Битола

Претплата: тел. 02/3089-306

www.republika.mk ■ facebook.com/nedelnikrepublika

Главен и одговорен уредник: Ненад Мирчевски

Заменик главен и одговорен уредник: Билјана Зафорова

Редакција и соработници:

Александра Мазнева - Бундалевска, Невена Поповска,
Марина Костовска, Наум Стоилковски, Зоран Поповски,
Александрија Стевковска, Јана Јосифовска, Бојан Момировски

Колумнист: Горан Момироски

Лектори: Анета Љубецкиј, Тања Стевановска

Фотографија: Ѓорѓи Личовски, Александар Ивановски

Графички дизајн: Никса Георгиевски, Билјана Неделковска

Печати: Графички Центар Скопје, ул. Скупи 6.6.

Испечатени примероци: 4.000

Датум на печатење: 1 октомври 2015

ОРЛАНДО БЛУМ

СО БЕГАЛЦИТЕ ВО ГЕВГЕЛИЈА

Фото: Ѓорѓи Личовски

Ќе бара ли Заев и гаранции за изборна победа?

Ненад Мирчевски | главен и одговорен уредник

З ајадливите шеги дека СДСМ може да победи на избори единствено ако ВМРО-ДПМНЕ не учествува, по сè изгледа, Заев ги прифатил како сериозна тактика за освојување на власта. Но, ако се вистинити информациите пренесени од меѓупартиските преговори кои го откриваат начинот на кој опозицијата се обидува преку измени на Изборниот законик да ѝ го ограничи правото на владејачката партија да води политичка кампања, тогаш крајно време е некој во СДСМ да го вклучи алармот за тревога. И тоа не само за доброто на граѓаните, туку и за доброто на нивната партија. Македонија сигурно нема да биде подемократска земја ако политичката борба се води со забрани и со ограничувања. Ниту ако на избори учествуваат политички анонимуси од партиските подмладоци или инстант политичари за една употреба. Можеби Заев во случајот се води по сопствениот пример, но суштината на демократијата е секој да има право да бира и да биде биран.

Ако во моментот во опозицијата никој меѓу тие што имаат некакво влијание во креирањето на политиката нема капацитет да ја исцрта долната граница на одговорно однесување кое во исто време значи сопирање на процесот на самоуништување, тогаш барем меѓународните посредници, гарантите на договорот од Пржино, би требало да им укажат дека инфантилни политичари не можат никогаш да преземат власт, дури и ако некој од меѓународната заедница ги фати за рака и ги седне на премиерската фотелја.

Уште еднаш, ако е точно тоа што го пишуваат медиумите, а, со оглед на тоа дека опозицијата не ги деман-

тирала пишувањата, е вистина, се поставува прашањето која е целта на ова барање? Рамноправна битка или свесно стопирање на сите процеси во државата? Дали раководството на СДСМ воопшто има сериозна намера да придонесе за поставување здрави темели кои ќе овозможат сериозни демократски промени во општеството, или пак сè се сведува на гола борба за освојување на власта?

Ако целта со забраната за учество во кампањата е да се сопрат сите активности на владата, тогаш тоа не само што е несериозно, туку е и многу опасно, колку за граѓаните толку и за опозицијата. Ако ова барање е веќе поставено на маса, во СДСМ треба да молат Бога да не го прифати ВМРО-ДПМНЕ, затоа што дури тогаш изборите ќе бидат вистински масакр за опозицијата.

Ако Заев пресметал дека со забраната за учество на функционери во кампања ќе ги принуди да поднесат оставка, пресметал ли колкава штета ќе му нанесе тоа на имиџот на неговата партија? Самото ограничување на работата на министерствата и на другите државни институции ќе значи целосен колапс на системот. Кој ќе биде одговорен за проблемите со кои ќе се соочат земјоделците, социјалните случаи, пензионерите, здравството...? Кој ќе биде одговорен за сопирањето на изградбата на патиштата и на другите капитални проекти? Кој ќе ги плати штетите предизвикани од несериозното барање на опозицијата?

Како опозицијата ќе се оправда пред граѓаните дека застојот не е по нивна вина? Што мислат во СДСМ, кој ќе биде одговорен ако евентуално административците, земјоделците или

социјалците по која било причина во тој период останат без плати, без субвенции и без надоместоци? Кој ќе биде виновникот за стопирањето на процесот на остварување на граѓанските права?

Свесни ли се дека ваков Изборен закон ќе значи помоќна кампања за власта од која било друга телевизиска промоција или реклама на ВМРО-ДПМНЕ? Што мислат во СДСМ, за кого ќе гласаат оние граѓани кои ќе претрпат штета поради немоќта на опозицијата да направи соодветна програма? Ова ли е платформата за враќање на средната класа?

Очигледно дека креаторите на политиката во СДСМ не гледаат подалеку од носот, па со вакви решенија наместо да ја намалат разликата, ја оддалечуваат партијата дури и од теоретските шанси за победа на претстојните избори.

Ваквиот пристап во преговорите може да не ги загрижува опозиционерите единствено ако некоја точка од договорот во Пржино, за кој за волја на вистината јавноста знае многу малку, предвидува изборна победа на Заев по секоја цена. Ако е така, тогаш ред е да се информираат сите граѓани за да не се чудат постојано на нелогичните решенија кои произлегуваат од меѓупартиските преговори.

ЗОШТО САД „СЕ СУДРИЈА“ СО ГРЦИЈА ВО ЊУЈОРК?

МАКЕДОНИЈА ПООПАСНА ОД ИСИС

З а грчките власти војната за името е поважна од борбата против цихадистите и Исламската држава. Грчкиот премиер Алексис Ципрас и шефот на грчката дипломатија одбија да присуствуваат на состанокот посветен на борбата против насилниот екстремизам и ИСИС, организиран од претседателот на САД, Барак Обама, поради тоа што Македонија на настанот беше претставена под уставното име.

Грчките медиуми го опишаа настанот како „мал дипломатски инцидент меѓу Грција и САД“, а грчкиот премиер одбил да го признае Скопје под името Македонија. Незадоволството во грчката јавност е дотолку поголемо и поради одбиената жалба и јасната порака од помошничката на државниот секретар за европски и за евроазиски пра-

шања во Стејт департментот, Викторија Нуланд, дека САД ќе го користат уставното име под кое е призната Македонија.

Однесувањето на американскиот Стејт департмент со кое, според медиумите, Грција е страната што е „навредена и изненадена“, може да има две логични причини.

Едната е САД искрено и принципиелно да планираат да почнат нова страница во односите со Грција во која, 11 години по признавањето на уставното име на Македонија, во 2004 година, секогаш ќе се однесуваат во согласност со одлуката на администрацијата на Буш Јуниор. Во превод, тоа може да значи дека сите американски дипломати, па дури и тие што се стационирани во Атина и во Солун, секогаш кога

... Грчкиот премиер Алексис Ципрас и шефот на грчката дипломатија одбија да присуствуваат на состанокот посветен на борбата против насилниот екстремизам и ИСИС, организиран од претседателот на САД, Барак Обама, поради тоа што Македонија на настанот беше претставена под уставното име

ќе зборуваат за Македонија ќе го користат уставното име што го признале и дека и во меѓународните организации каде што САД имаат доминантна улога секогаш ќе стојат на страната на Македонија во спорот за името. За почеток, доволно ќе биде и САД да побараат фусноста во документите на НАТО и по примерот на Турција во нив да стои дека САД ја признаваат Македонија под уставното име.

Втората, многу поверојатна варијанта е американската администрација со „отворање војна“ против Грција на самитот против исламскиот екстремизам да сака да го поправи својот сè полош имиџ меѓу македонските граѓани и затоа, наводно, се спротивставува на Грција со користење на уставното име.

Ако се знае дека Грција постојано избегнува да учествува на вакви слични самити каде што само може да добие непријатели и дека премиерот на Грција има низа други поголеми проблеми од влегување во формална битка со ИСИС, многу е веројатно дека евентуалниот инцидент, кој дури и грчките новинари во Њујорк го оцениле како мал, нема да донесе ништо драматично во односите Скопје - Вашингтон - Атина. И понатаму САД, во зависност од ситуацијата, ќе прават рамнотежа со својот главен партнер во Медитеранот, а казната за грчкото прекршување на меѓународното право во однос на Македонија ќе треба да почека подобри времиња. ■

ПУТИН РЕЧЕ „НЕ“ ЗА ПРОШИРУВАЊЕ НА НАТО ГРЧКО ВЕТО ПО РУСКИ ВКУС

Пишува | Горан Момирски

На тие што тврдат дека зад грчкото вето за македонскиот влез во НАТО стои таен договор меѓу Москва и Атина, им недостасуваат неколку добри аргументи, како на пример, зошто Русија би се противела на влезот на Македонија во Алијансата кога ние немаме излез на топли мориња, што е дел од геостратешката битка на сите руски, царски и на сите советски влади во последниве сто години. Иако Русија има одредени инвестиции во енергетскиот систем и во трговијата со енергенти, сепак, ни оддалеку не е вмешана во македонската економија како што е тоа случајот во Србија, каде што е сопственик на сите поголеми играчи во енергетскиот сектор. Освен традиционалните православни и словенски врски кои немаат практична употреба во реалниот живот (во Македонија нема ниту значителен број руски туристи), двете земји немаат силни врски и комуникација меѓу своите граѓани. Сите Македонци иселени во Русија можат да се споредат со најмалата населба во кој било поголем германски или шведски град каде што живеат македонски иселеници. Панславизмот, кој како политичка идеја бил присутен кај голем број македонски фигури во минатото, од Крсте Петков Мисирков па сè до првиот човек на Светскиот македонски конгрес, Тодор Петров (кој пред неколку години му додели орден на Владимир Путин), реално, не постои како релевантна сила. И покрај непотврдени

информациите од Москва дека падот на поддршката за влез во НАТО и во ЕУ е драматичен, Македонија уште пред дваесетина години одлучи дека го избрала Западот, а не Истокот.

Со погоре наброеното, барем кога се работи за Македонија, Путин не треба да се мачи со дилемата што ја постави пред Генералното собрание на Обединетите нации, каде што ги испрати своите пораки до сите што го нарушуваат системот кој, според Москва, треба да функционира во светската политика. Со други зборови, според сите информации што ги имаат обичните смртници, Македонија не би требало да е дел од руската сфера на интереси, особено затоа што е далеку од нејзините граници кои се централна точка во најновата руска одбранбена стратегија поставена по падот на Советскиот Сојуз и создавањето на Руската федерација. Да не беше познатиот говор на американскиот државен секретар, Џон Кери, кој лани пред Комитетот за безбедност на Конгресот на САД рече дека и Македонија заедно со Србија, Косово и со Црна Гора се наоѓа на линијата на огнот, ќе можевме мирно да спиеме. Но, имајќи предвид што кажа тогаш Кери и што кажа сега Путин, време е да се замислиме дали тие што тврдеа дека Грција игра за Русија навистина не се во право и дека сè додека Москва не се откаже од правото да влијае на регионот и на Македонија во него, не можеме да се надеваме на влез во НАТО.

НОВИТЕ ГЕОПОЛИТИЧКИ ПОДРАЧЈА НА ПУТИН

За да не се разбере погрешно на кого точно мислел Путин кога рече дека некои од неговите колеги, мислејќи прво на Обама, истражувале нови геополитички подрачја, треба да се каже дека Путин јасно ја подели активноста на САД и на западните сојузници во Украина и во другите региони, како Балканот на пример. Ако се суди според тоа што го рече во говорот, Путин беше прецизен дека НАТО прво ја продолжи својата политика на проширување, а дури потоа им дала непристојна понуда на постсоветските држави. Според него, единствениот резултат од ваквиот однос на САД како единствена суперсила по крајот на Студената војна е нова геополитичка криза во која Русија нема да седи настрана како во времето на Елцин, туку активно ќе парира и ќе се обиде да ги оствари своите цели. Што значи тоа точно и кои се земјите каде што САД и НАТО не смеат да чепнат, не кажа директно, но самата помисла на Украина и на начинот на кој Русија таму ја брани својата чест е доволно за сериозна загриженост.

Рускиот претседател смета дека обезбедувањето мир и регионална и глобална стабилност е една од главните цели на меѓународната заедница на чело со Обединетите нации. „Ние сметаме дека тоа треба да биде безбедност за сите, а не само за малкумина одбрани. Тоа

е мачна и тешка задача која ќе одземе многу време, но за неа нема алтернатива. За жал, меѓу нас се присутни колеги кои со својот сојуз размислуваат во стилот на Студената војна и сакаат да истражуваат нови геополитички подрачја. Тие ја продолжија својата политика на проширување на НАТО и нејзината воена инфраструктура. Потоа, на постсоветските држави им понудија лажна дилема или да бидат со Западот или да бидат со Истокот. Порано или подоцна оваа логика на конфронтирање е осудена да предизвика геополитичка криза. Токму тоа се случи во Украина, каде што незадоволството на граѓаните од власта беше искористено за да се изврши државен удар оркестриран еднавотвор при што дојде до граѓанска војна“, изјави Путин од говорницата на Светската организација на Ист Ривер.

Владимир Путин, кој лично нареди анексија на Крим од Њујорк, навлеze во уште една актуелна тема за која се зборува и во Белград, Скопје, Тирана, Приштина, Атина и во Сараево - проблемот со влијанието на големите сили врз малите земји кои, според неговото признание, се притискани за да се откажат од делови од својата сувереност. Како да сакаше да каже дека случајот со Крим е пример како ќе се однесува Русија во иднина доколку САД и западните сојузници не престанат да ги притискаат малите и немоќни земји да ги прифатат нивните правила на игра.

„Потценувањето на авторитетот и легитимитетот на системот на Обединетите нации ќе доведе до пад на целокупната архитектура на меѓународните односи и елиминирање на сите други правила освен на правилото на силата. Ќе добиеме свет во кој ќе владее себичноста наспроти колективната работа. Свет во кој сè повеќе ќе функционира диктатот отколку еднаквоста, вистинската демократија и слободата. Свет во кој сè повеќе вистински независни држави ќе бидат заменети со досега најголем број протекторати и надворешно контролирани територии. Што е всушност суверенитетот на државите, по сè? Суштината е во правото секоја личност, секој народ или секоја

Дел од оние што со години тврдат дека зад одлуката на Грција да ја блокира Македонија во членството во НАТО и во ЕУ во последните дваесет години не стојат само националистичката реторика на грчката политичка елита, туку и интересите на Москва, деновиве имаат за што да лидуваат. Говорот на рускиот претседател Владимир Путин укажа дека Москва не се помирува и нема никогаш да се помири со проширување на Северноатланската алијанса. Путин не ја спомена Македонија или некоја друга балканска земја по име, но давајќи го примерот со Украина, испрати порака дека влезот на која било земја која Русија ја смета за свој интерес или за неутрална, во глобалниот судир ќе биде попречуван со сите сили. Ако се суди според искуството во Донбас, пораките на Путин не се нималку наивни

Користејќи ја суптилноста на рускиот јазик, Путин од седиштето на Светската организација испрати пораки на помирување, но во исто време јасно стави до знаење дека Русија нема да ги прифати едностраните чекори на Западот и дека ќе ги искористи сите свои сили за да ги зачува своите интереси

држава слободно да си ја одбере иднината“ кажа во својот говор рускиот претседател Путин.

Тој на Западот уште еднаш му кажа дека политичкиот демократски модел на владеење на кој инсистираат Вашингтон, Лондон, Берлин и другите членки на НАТО и на ЕУ не може да биде секаде ист и дека тој зависи од многу причини. Како најнов предводник на една група земји како Русија, Кина, Иран и Сирија, каде што демократијата, иако се нарекува со тоа име има сосема поинакво значење и поинакви правила од оние што се практикуваат во членките на НАТО и на ЕУ, Путин порача дека напорите да се променат овие демократии со сила или со воен удар каков што го нарече падот на Јанукович во Украина ќе биде дочекано на нож. Користејќи ја суптилноста на рускиот јазик, Путин од седиштето на Светска-

та организација испрати пораки на помирување, но во исто време јасно стави до знаење дека Русија нема да ги прифати едностраните чекори на Западот и дека ќе ги искористи сите свои сили за да ги зачува своите интереси како што тоа го прави деновиве во Сирија.

Со надеж дека Македонија не е меѓу нив, на македонската влада ѝ преостанува во најбрзо време да се обиде да го имплементира меморандумот за разбирање со Грција и ако ништо друго, барем да дознае дали Русија има какво било влијание врз одлуките на Грција за Македонија. Врските на актуелни високи грчки претставници директно вмешани во односите со Македонија со руски геостратези и советници на Кремљ, не даваат простор за оптимизам дека Грција сама решавала или дека сама ќе решава за иднината на Македонија во евроатланските организации. ■

Највисокото одликување на Република Македонија, несомнено, е на вистинските гради. Орденот на Република Македонија, доделен на поранешниот претседател на САД, Џорџ Вокер Буш, е признание за поддршката што државата ја ужива од американското општество во вековната борба за зачувување на, пред сè, идентитетската препознатливост на македонскиот народ. Буш и неговата администрација направија вистински исчекор во меѓународните односи на патот што Македонија сè уште го оди

војната против светскиот тероризмот, но и прекројувањето на картата на светот. САД на чело со Буш ја создадоа коалицијата против екстремизмот, прво во Авганистан, а потоа и во Ирак. Во тој период, Република Македонија, извлекувајќи се од меѓуетничкиот воен виор, „го положи испитот на зрелост“, изградувајќи се од корисник во учесник во меѓународни мисии. Со тоа дојде и до најголемото поместување на точката на рамнотежа во меѓународните односи кога станува збор за македонската борба за зачувување на националниот идентитет и право на самоопределување пред налетот на грчките оспорувања - признавањето на уставното име и стратигиското партнерство со САД.

■ **Претседателе Буш, дозволете ми во името на Владата на Република Македонија, во мое лично име и во името на сите македонски граѓани, да Ве поздравам и да Ви се заблагодарам за придонесот**

кото партнерство меѓу двете земји, и од македонски аспект, го одбележаа владеењето на администрацијата на 43. американски претседател, Џорџ Вокер Буш.

Наспроти неговите големи планови за реформи во американското општество, периодот на неговото владеење со Соединетите држави беа детерминирани од терористичките напади на американската почва. Единаесетти септември 2001 година, денот кога 3.000 Американци ги загубија животите, е денот кога почна

АМЕРИКАНСКА ОДМАЗДА?

Еден дел од документите кои протекоа од американската администрација и кои беа објавени на „Викиликс“, го привлекоа вниманието на Балканот. Имено, како што објави грчкиот весник „Та неа“ пред неколку години, „Грција, на средбата на НАТО во Букурешт во 2008 година, била казнета поради наложеното вето на барањето на Македонија за членство во Алијансата, при што гневот на администрацијата на Џорџ Буш тогаш го забавило присоединувањето на Грција кон американската програма за безвизни патувања“. Во документот, тогашниот американски амбасадор во Атина признава дека „гневот на Кабинетот на Буш поради грчкото вето на молбата на Република Македонија за членство во НАТО во април 2008 година поради спорот за името, ја забавило кандидатурата на Грција за присоединување кон таа програма. Така, Грција, заедно со Република Кореја, не била меѓу шесте европски земји поканети за учество во програмата во октомври 2008 година, чекор протолкуван од Грција како политичка 'казна', објави „Та неа“.

што го имавте за стабилноста на нашата земја. Поддршката што ја дадовте за Македонија ја препознаваат и ја ценат денешните генерации Македонци и таа силно ги зајакна темелите врз кои се градат односите меѓу нашите држави. Во периодот кога бевте претседател, Република Македонија и САД потпишаа Декларација за стратигиско партнерство. Би сакал да знаете дека признавањето на Македонија под уставното име од страна на САД и личната поддршка што ја дадовте во текот на самитот на НАТО во Букурешт во 2008 година, ќе останат врежани во македонската колективна меморија – рече премиерот Никола Груевски при врачувањето на Орденот на Република Македонија на поранешниот американски претседател, Џорџ Вокер Буш.

МАКЕДОНСКИОТ НАРОД, ЈАЗИК, ИМЕ

Полемиките за причините за американското признавање на уставното име на Република Македонија брануваат и денеска, но неоспорно е дека тој чин одигра многу важна улога во меѓународната заедница. САД се моќни играчи на меѓународната политичка сцена. Тоа што за САД во

2004 година беше признавање „за придонесот во воспоставувањето на мултиетничка демократија“, во Грција одекна како бомба. Тој одек не стивнува ниту денеска, особено што американската администрација не потклекнува под притисокот на Грција при секое споменување на официјалното државно име.

Момент за паметење во македонската колективна историја беа говорите на Џорџ Вокер Буш во пресрет на Самитот на НАТО во Букурешт, Романија, 2008 година и за време на Самитот. Тој отворено се заложи за прием на таканаречената А-3 група, Македонија, Хрватска и Албанија истовремено да се присоединат во Алијансата, а и дека вратата останува отворена и за други држави. Како резултат на грчкото противење, Македонија, сепак, остана надвор од НАТО, но пак, уште за време на Самитот беше најавено стратигиското партнерство меѓу Македонија и САД. На македонската делегација, на тогашниот претседател Бранко Црвенковски и на премиерот Никола Груевски Буш им посочил дека за него „Македонија веќе е дел од НАТО“, заради исполнување на критериумите и својот придонес за безбедноста и стабилноста во светот.

Но, во таа 2008 година дојде и изјавата од американскиот Стејт департмент. Даниел Фрид, помошник на државниот секретар, му одговори на грчкиот новинар кој го праша околу „постоенето на таканаречените македонски народ и јазик“.

■ **Јас не мислам дека е таканаречен. Македонскиот јазик постои, македонскиот народ постои, како што знаете, ние предаваме македонски јазик на Институтот за надворешни работи... - одговори тогаш Фрид. - Останува на луѓето да се дефинираат себеси. Етникумот е само факт. Прашањето на името е тоа што е на маса и тоа што треба да се дискутира – додаде тој. Оваа употреба на македонскиот народ и македонскиот јазик од Стејт департментот се случуваше десетина дена пред стратигиското партнерство меѓу САД и Македонија. Всушност, оваа дискусија во американскиот Стејт департмент ги отвори грчките карти за непризнавање на македонскиот идентитет и посебност, но и американскиот цврст став по тоа прашање.**

ОРДЕН ЗА ВИСТИНСКО ПРИЈАТЕЛСТВО

Пишува |
Наум Сџоилковски

Македонија, со највисокото признание - Орденот на Република Македонија, се одолжи кон Џорџ Вокер Буш. Признавањето на уставното име на Република Македонија и јасно искажаната поддршка за членство во евроатлантските организации од Соединетите Американски Држави, неоспорно се меѓу најзначајните моменти во поновата македонска историја, од осамостојувањето досега. Двата моменти се надградени и со стратигис-

На декларацијата, со која САД ја гарантираат безбедноста на Македонија, стојат потписите на поранешниот шеф на македонската дипломатија, Антонио Милошоски, и на Кондолиза Рајс од Кабинетот на Буш. Стратегиското партнерство содржи три елементи. Првиот се однесува на јакнење на соработката во однос на трговијата и на економијата, вториот е за зголемување на соработката во рамките на безбедносниот сектор, додека третиот е за изнаоѓање поконкретен начин за доближување и поинтензивни контакти на општествено ниво меѓу Македонија и САД.

Орденот на Република Македонија, Џорџ Вокер Буш го доби на 20-годишнината од воспоставувањето дипломатски односи меѓу двете држави. Указот за одликување беше потпишан од претседателот Ѓорге Иванов, на 21 септември.

■ Во изминатите 20 години имавме поддршка од САД при стекнувањето на независноста, ја имавме нивната поддршка и во процесот

на признавање на Република Македонија под нашето уставно име. Имавме поддршка од САД кога се работеше за најголемите кризи на Балканот и секако поддршката во областа на трговските односи - оценува македонскиот амбасадор во САД, Васко Наумовски, кој ја нагласува и македонската поддршка на САД во моментите кога била потребна, во мировните и во коалициски мисии на Блискиот Исток и во Авганистан.

Џорџ Вокер Буш е роден на 6 јули 1946 година. Син е на Џорџ Херберт Вокер Буш, 41. претседател на САД. Фамилијата Буш сè уште е една од најмоќните во САД, особено влијателна во Републиканската партија. Неговиот брат, Џеб Буш, е во трка за републиканската номинација за претседателските избори догодина. Буш постариот, за владеењето на синот посочи дека „се сочувал со најтешкиот предизвик од сите претседатели уште од Абрахам Линколн“. ■

ТРАМВАЈОТ НАРЕЧЕН „ЖЕЛБА ЗА РАСТЕЊЕ“

УТОПИЈА ИЛИ РЕАЛНОСТ: СЕЛА И ОСТРЕНИ ПРОТИВ ТАЧИ И АХМЕТИ

Се сеќавате ли на НДУ на Хисни Шаќири, НДИ на Невзат Халили или на ДУА на Бардуљ Махмути? Повеќето би одговориле со не, а и тие што се сеќаваат не ги паметат по успехот. Ги очекува ли истата судбина и Единство на Ѓзим Острени и Движење за реформи на ДПА на Зијадин Села? Настрана партијата Беса. Аналитичарите се поделени. За едни ова е утопија на новациите, за други, пак, имаат шанса да земат нешто, макар ситно...

Пишува | Љујчо Цвејановски

Досегашното искуство вели дека изминатата деценија се испилија многу партии од пазувите на двете најголеми

албански партии во Македонија. Нивната историја, пак, покажува дека фракционерите што се осмелија да се обидат на „своја рака“ на политичката сцена, беа чиста утопија и немаа посериозен успех. Едната половина од оптимистички настроените поранешни членови на ДУИ и на ДПА исчезна уште при првиот обид и катастрофален неуспех, втората, пак, имаше добра „прва рака“, но и ништо повеќе од привичниот успех, кој никогаш повеќе не се повтори. Слично како и кај македонските партии, и во албанскиот блок „владаат“ две партии, а биполарноста станува сè посилна по секои изминати избори.

Единствената разлика во албанскиот кампус е податокот дека ДУИ е на власт веќе цели 13 години, од изборите во 2002 година. Коалицираше и со СДСМ

(2002-2006) и со ВМРО-ДПМНЕ (2006-2016). За ДПА токму таа постконфликтна 2002 година е последната кога ја вкусила централната власт. Оттогаш се во опозиција, иако напасти многу поконструктивна и поразумна од македонската. Пред неколку години, тешко дека некој можеше да претпостави дека експлозивниот Тачи може да биде пример за смиреност и за спокојност за некој во државата.

Во историјата на македонската политика од независноста до денес се впишаа многу албански партии. Најразочарувачка е судбината на ПДП, првата албанска партија во плурална Македонија, која, очигледно, не го издржа притисокот на времето и, буквално, исчезна од сцената. Се заканува ли истата матрица за една од двете актуелни најголеми партии во

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКА ДИЈАГНОСТИЧКА ЛАБОРАТОРИЈА
Совршенството ни е во крвта

- БОЛКИ ВО СТОМАКОТ • ПОДУЕНОСТ • ЗАПЕК • ПРОЛИВИ
- ГЛАВОБОЛКИ, МИГРЕНА • БОЛКИ ВО ЗГЛОБОВИ
- КОЖНИ ПРОМЕНИ • ХРОНИЧНА ПРЕКУМЕРНА ТЕЖИНА

ДАЛИ ПРИЧИНАТА ЗА ВАШИОТ ПРОБЛЕМ Е **ИНТОЛЕРАНЦИЈА НА ХРАНА?**
Понекогаш, одредени лица имаат невообичаена реакција кон одредена храна или состојка од храна!

- ✓ **ТЕСТ СО КОЈ СЕ ОДРЕДУВА МОЖНА ИНТОЛЕРАНЦИЈА НА ПРЕКУ 90 ВИДОВИ ХРАНА ИЛИ СОСТОЈКИ ОД ХРАНА ОДЕДНАШ!**
- ✓ **ЦЕЛОСНО ИСЧЕЗНУВАЊЕ НА СИМПТОМИТЕ И ПОДОБРУВАЊЕ НА ЗДРАВСТВЕНАТА СОСТОЈБА ПО ДИЕТА БАЗИРАНА НА РЕЗУЛТАТ ОД ТЕСТ ЗА ИНТОЛЕРАНЦИЈА.**

Локација 1 - Комплекс Македонија (спроти Алумина)
Бул. 8 Септември бр.2, Лок. 1, 1000 Скопје
тел: 02/3179 001, 075 211 406; факс: 02/3177 130; e-mail: lab1@avicenablab.com.mk

Локација 2 - нас. Аеродром
Бул. Јане Сандански бр.7, Лок. 4, 1000 Скопје
тел: 02/24 77 345; факс: 02/24 77 347; e-mail: lab2@avicenablab.com.mk

www.avicenablab.com.mk

КЛЕКОВСКИ: ГОЛЕМА ФРАГМЕНТАЦИЈА НА ДУИ И НА ДПА Е ДОБРА ЗА НИВ

Македонската политика е одбележана со голем број политички партии, кој на моменти изнесува повеќе од 150, за постепено да опаѓа и денес изнесува околу 35 партии, вели аналитичарот Сашо Клековски, според кој по многуте обиди и по првичниот успех, како на пример на ДА и на НСДП, постепено се претопувале во бипартизмот на ВМРО-ДПМНЕ и на СДСМ и на ДУИ и на ДПА (претходно ПДП). Почетен успех имале и партиите што се основале со отцепување фракција (НСДП, ВМРО-НП), поретко сосема новите (ДА), посочува Клековски, за кој е вообичаено што и пред овие избори, поттикнати од значајниот број неопределени граѓани, веќе се формираат или се најавуваат нови политички партии.

КЛЕКОВСКИ: Кај политичките партии, кои се надеваат на гласовите на граѓаните, етнички Албанци, се формира Движењето за реформи на ДПА или во жаргонот ДПА-Села, која се формира со отцепување на Зијадин Села од ДПА. Тоа не е првпат во историјата на ДПА, каде што незадоволните се оддалечувале, на пример Замир Дика, Руфи Османи, Имер Селмани и други, а некои и формирале нови партии како Нова демократија (Имер Селмани) или НДП (Руфи Османи), кои често целеле на гласачкото тело на ДПА во нивниот регион. Овие партии постигнале почетен успех, обично локално или регионално, таму од каде што потекнува лидерот, Скопје, Гостивар, најчесто со привлекување на гласачкото тело што го имала ДПА, но не успеале да здобијат поддршка на национално ниво, по што се губеле од политиката. Голема е веројатноста тоа да се случи со ДПА-Села: да постигне успех во Струга, со постојното гласачко тело на ДПА, но со мали шан-

си да се одржи на подолги патеки. Освен ако со значајноста на својот успех не поттикне реформа во ДПА, како што говори името.

Партиите што ги формирале политичари отцепени од ДУИ досега не успеале да постигнат забележлив успех, пред сè поради моќта на ДУИ. Унитети, партијата што се најавува, е енигма сè додека не се објави лидерството и програмата. Доколку партијата остане на пензионираниот Гзим Острени и на агендата за федерализација на Македонија, таа партија ќе помине како тие што прогласуваа Илирида – многу драма, мал ефект. Сосема поинаку може да биде ако на партијата се приклучат Хазби Лика и Рафиз Алити, што звучи многу неверојатно, затоа што тоа може да ги наметне меѓуетничките односи како важна тема на следните избори, па дури и да ги засени темите што се сега актуелни. За разлика од првите два случаја, партијата Беса потекнува од незадоволството и од ДУИ и од ДПА. За потсетување, на гласовите на етничките Албанци незадоволни од ДУИ и од ДПА се надева и СДСМ, а и ВМРО-ДПМНЕ, која посебно со брзината на реакцијата и со ангажманот по поплавите во Тетовско, покажа дека сака да ги подобри односите со овој електорат.

Ситуацијата на незадоволство кај граѓаните етнички Албанци го поттикнува создавањето нови партии, но големата поделба на и така мало гласачко тело (цела Македонија е мало гласачко тело), ја сече гранката на која сакаат да седат новоформирани партии. Колку повеќе партии, колку поголема поделба на незадоволните од ДУИ и од ДПА, значи толку подобро за ДУИ и за ДПА.

Успехот на новите партии, покрај лидерството, многу зависи од политичкиот пристап и програма. Во минатото, НД и Имер Селмани тргнаа со граѓанска опција, што беше релативно успешно, но, веројатно, под очекувањата на раководството, по што НД се сврти кон албански национализам. Играњето на национализам е едноставно и евтина алатка за мобилизација, по која посегнуваат политичари во многу позрели демократии од Македонија. И за политичките партии е полесно да бараат поголема употреба на албанскиот јазик бидејќи тоа може да се оствари со законски измени. Економски пораст и работни места не се остваруваат толку едноставно и толку бргу. Но вртењето на НД кон албански национализам тогаш беше голема политичка грешка, а ќе биде и сега. Сите партии што се обидуваа да играат исклучително на гол албански национализам, не постигнаа успех. Ми се чини дека кај етничките Албанци, како и кај етничките Македонци, доколку постои незадоволство, тоа е, пред сè, од социо-економската состојба – невработеноста и од сиромаштијата.

кампусот? Познавачите на состојбите велат дека не станува ни збор за такво нешто во поблиска иднина.

Обидот на т.н. пензионирани воено крило на ДУИ однапред се осудува на неуспех поради фактот што единственото што го нуди е „федерализација на Македонија и рамномерна поделба на буџетот?!“ ДУИ е многу поконкретна во понудата кон своите гласачи, а на обидот за освојување со евтин национализам експресно одговори со реотворањето на Рамковниот договор. На овој чин, пак, најмногу „изнарипаа“ социјалдемократските јуришници, кои го зазедоа интернет со тажачки околу актот на ДУИ. Но не поради патриотизам и желбата за засилена албанизација на државата од ДУИ, туку поради божемното одвлекување на вниманието од „вистинските“ проблеми во пржинскиот ферман. Нивните „вистински“ проблеми, се разбира. Очигледно, не им е лесно кога им гори под носете и им се ближат избори. Ете им вистински проблем...

И ДПА има широк спектар на историски превратници, кои посакаа посебна политичка кариера од матичната организација. За разлика од партиите „кор-фишек“, испилени во сенката на ДУИ, овие вторите имаа поголем успех кај електоратот. Дел од нив ги валоризираа и своите мандати во парламентот, но со кус рок на траење. Од сите нив, во игра е само Руфи Османи. Сега му се приклучи и реформаторскиот „отпадник“ Зијадин Села. А познавачите велат дека Села, кој сака да освојува градови, има пречка во цврстата структура на ДПА надвор од родниот град.

Партијата Беса за многумина е само ветување, даден збор, кој ќе остане даден, но не и конкретизиран. Сепак, дел од аналитичарите не ја потценуваат имајќи го предвид новиот пристап, кој излегува надвор од национализмот, барем декларативно. Другите, пак, ѝ предвидуваат страшен дебакл на изборите во 2016 година. Проблемот го гледаат во отсуството на цврста рака и на партиска организираност како проверен рецепт за успех кај албанскиот електорат. За репер го земаат и слабиот одсив на јунскиот т.н. сеалбански марш, организиран токму од оваа партија. ■

МУСЛИУ: ДВЕ МАЛИ ПАРТИИ ВЛЕГУВААТ ВО ПАРЛАМЕНТОТ

Кај албанскиот блок има една карактеристика што трае од 1990 година, а тоа е константното опаѓање на одсивот кај албанските гласачи, вели аналитичарот Алберт Муслиу. Тој оценува дека постојните политички елити не нашле начин како да ги мотивираат Албанците да излезат во поголем број.

МУСЛИУ: Кај албанската опозиција, пак, има две целни групи. Едната е да се земе од порцијата на постојните партии и втората да се поттикнат немотивираните гласачи за да излезат во поголем број. Тоа е карактеристика и на т.н. трет блок кај Македонците.

Во овој контекст, Села би се насочил кон гласачи од ДПА и од немотивираните, Беса директно би ги одбрала немотивираните, РДК на Османи има иста целна група со Села, а партијата Унитети би целела на гласачи на ДУИ и на неопределените. Тоа се опциите и спецификите во албанскиот блок. Кога сето ова би се искombинирало со актуелната политичка криза, тоа е мотив за новите партии да навлезат порано во политичката кампања и во процесот на идентификација на гласачите. За разлика од нив, ДУИ и ДПА знаат каде им се гласачите.

Сепак, кога би успеале да се здружат сите нови партии, би имале поголем успех. Така би покривале поголем регион и би ги комбинирале своите различни влијанија. Ако одат поделени, силата ќе им биде помала.

Во овој контекст, Муслиу не исклучува дури ни коалиција меѓу Села и Острени. Вели и дека РДК на Османи има забележано и успех, Села мина на локалните избори, а Унитети и Беса треба да видат каде се. Пресуден фактор за успехот, според него, би бил изборниот модел, односно, дали ќе се задржи постојниот или, поверојатно, ќе се оди на една изборна единица. Дури и со сегашниот модел, Муслиу вели дека две од овие наведени четири партии ќе влезат во парламентот со макар еден пратеник, но не сака да открие кои.

Со што би настапиле новите партии на изборите како основа на програмата?

МУСЛИУ: Тие ќе играат на личниот интегритет, принципиелноста и некоруптивноста наспроти постојните лидери. Ќе се промовираат како луѓе што се бекомпромисни во однос на интересите на албанскиот народ.

ГРАНИЦИТЕ ПУШТЕНИ, ШТЕТИТЕ СЕ ПРЕБРОЈУВААТ

Меѓународните договори предвидуваат слободен протек на стоки и на луѓе и тие како такви треба да се почитуваат. Проблемот со емигрантите ги погодува и економиите и превозниците, но треба да се најде соодветен начин за негово решавање. Превозниците бараат од ЕУ да формира фонд со средства кои ќе бидат искористени за покривање на сегашните и на евентуално идните штети од застој на границите

Пишува | Александрија Сивковска

Неколкудневниот застој на протек на стоки на српско-хрватската граница на превозниците и на извозниците им донесе моментни, но и долгорочни штети. Производите што се превезуваа, а се расипливи, како домати, краставици и пиперки, не можеа да стигнат до своите крајни дестинации, па транспортерите имаат штета и од чекањето и од изгубената тура, а некои договори беа и откажани. Камионите што одеа по алтернативните и по заобиколни патишта потрошија повеќе гориво, што исто така значеше дополнителен трошок. Додека траеше блокадата некои од откупвачите на овошје и на зеленчук ги откажаа нарачките за Словенија и за Хрватска, а го намалија и откупот на земјоделски производи. Сè на сè, штетите се големи и сè уште се пребројуваат, но останува проблемот на нивно надоместување и неизвесноста дали може да се повтори слична ситуација. Според стопанствениците, какви и да било ембарга и блокади кои немаат своја реална оправданост и потреба, требало веќе одамна да бидат надминати како застарени, примитивни и несоодветни мерки и начини за дејствување. Меѓународните договори предвидуваат слободен протек на стоки и на луѓе и тие како такви треба да се почитуваат. Проблемот со емигрантите ги погодува и економиите и превозниците, но треба да се најде

соодветен начин за негово решавање. Превозниците бараат од ЕУ да формира фонд со средства кои ќе бидат искористени за покривање на сегашните и на евентуално идните штети од застој на границите.

Од Асоцијацијата на превозници „Макамтранс“ очекуваат да се обезбеди некаков начин за надоместување на нивните штети.

■ Поднесување тужба со која би барале надоместување на штетата е невозможно мисија и за поединци и групно, бидејќи трошоците за такво нешто се преголеми. Единствен начин да бидеме обесштетени е ЕУ да оформи фонд на средства од кој би се покриле нашите штети, како сега, така и во иднина, ако се повтори ваква блокада. Ние веќе упативме вакво барање до институциите во ЕУ, па останува да видиме каква ќе биде нивната реакција и одговор. Засага ние како превозници сè уште ја немаме сумирано штетата предизвикана од затворањето на границите, бидејќи камионите сè уште не се вратени од пат, но факт е дека штетите се големи, посебно за оние што превезуваа лесно расиплива стока. Не знаеме во каква состојба се производите кои се однесени до нарачателите и дали истите ако не ги задово-

луваат барањата може да бидат вратени. Има штета и од чекањето на границите, плус изгубена тура, бидејќи камионите требаше да бидат веќе вратени и да одат на нова тура. Границата се пушти, но превозниците подлежат и на други правила за превоз и движење, што севкупно го усложни процесот на транспорт и донесе дополнителни трошоци – вели Биљана Муратовска од „Макамтранс“.

Според неа, превозниците трпат штети и од емигрантите кои се пикаат во транспортниот прос-тор, без знаење на камиончиите.

■ Камионите се големи и возачите немаат целосен преглед што се случува во нив, па кога емигрантите ќе бидат откриени од пограничната контрола, ги затвораат и возачите, бидејќи тоа се толкува како шверц со емигранти, што е казниво. Додека помине процедурата камионот стои на граница, возачот во притвор и повторно се предизвикува дополнителен трошок – објаснува Муратовска.

Штетите од блокадата што настана од Хрватска кон Србија се пресметуваат и во компаниите во рамки на Групацијата за транспортни услуги и шпедиција при Сојузот на стопански комори на Македонија (ССК).

■ Како резултат на блокадата што траеше неколку дена, превозниците беа принудени да се снаоѓаат со пренасочување кон алтернативни соседни граници, каде што се поминуваше и покрај подолгите колони. Сепак, тоа за нив значи дополнителни километри за возење и дополнителни дозволи за транспорт кои паднаа на товар на компаниите. Така, штетите што ги претрпеа транспортните компании се значителни, но

Поради затворање на границата, беше извршен притисок од македонската влада и од коморските здруженија кои побараа од Хрватска и од Србија, да се укине „неразумната“ забрана која ѝ штети на бизнисот

бидејќи беше краток рокот, се надеваме дека истото ќе успее да се коригира. Во периодот што следува, и покрај зголемување на интензитетот на бегалската криза, веруваме дека блокадите нема да се повторат, но остануваме да ги известиме компаниите за сè што се случува – велат од Сојузот на стопански комори.

Инаку, македонските превозници беа заглавени на српско-хрватската граница цела недела.

Состојбата ескалираше откако Хрватска ги затвори границите кон Србија, бидејќи поради сидот изграден од Унгарија, емигрантите од Србија на трасата кон европските земји, се пренасочија преку Хрватска. А потоа Србија одговори со забрана за премин на границата на хрватски камиони и на камиони што превезуваат хрватска стока.

Поради затворање на границата, беше извршен притисок од македонската влада и од коморските здруженија кои побараа од Хрватска и од Србија, да се укине „неразумната“ забрана која ѝ штети на бизнисот, а членките на ЦЕФТА им дадоа рок на Хрват-

ска и на Србија да ги повлечат санкциите и да продолжи протекот на луѓе и на стоки.

■ Ние реагиравме и им укажавме на хрватските власти дека ова е надвор од сите меѓународни договори за протек на луѓе и на стоки. Освен со институциите во Брисел и со ЦЕФТА, контактиравме и со нашите колеги во Србија, Косово, Албанија и во Турција, кои беа засегнати со овој проблем – изјави заменикот-министер за економија, Христијан Делев.

Реагираше и претседателот на Стопанска комора на Македонија, Бранко Азески, со барање до Стопанските комори на Србија и на Хрватска за преземање најитни чекори за решавање на проблемот со блокираните гранични премини.

■ Стопанската комора на Македонија јасно стои на ставот дека какви и да било ембарга и блокади кои немаат своја реална оправданост и потреба, треба веќе одамна да бидат надминати како застарени, примитивни и несоодветни мерки и начини за дејствување. Ние предупредивме дека голем е бројот на македонски компании кои поради ваквата состојба ќе претрпат значителни штети, бидејќи дневните испорачки на стоки кон Република Хрватска, Република Словенија и кон другите земји од Западна Европа се драстично намалени, истите доцнат, а се јавува и недостаток на транспортни возила кои треба да превезуваат нова стока – објаснуваат од Стопанската комора на Македонија.

Под притисокот на Европа и меѓународните организации за трговска размена, Хрватска ја отвори границата со Србија и беше воспоставен нормален протек на стоки. ■

НЕОБИЧЕН, НО ЦЕНЕТ ЗЕЛЕНЧУК

Бамјата (*hibiscus/abelmoschus esculentus*) била одгледувана уште од страна на античките народи на Блискиот Исток, од каде што е пренесена на Балканот, Западна Европа и во САД

Пишува | *Александрија Сивковска*

Кај сите словенски народи, единственото име на овој вид зеленчук е бамја, и е со арапско потекло, а се смета за типичен ориентален зеленчук. Најмногу се одгледува во Турција, Бугарија, Грција, Македонија, а од поранешните југословенски простори, застапена е во Босна, односно во Херцеговина. Во поголемиот дел од Македонија (централниот и источниот), бамјата има долга традиција на одгледување. Сепак, во споредба со другите зеленчуци, не е доволно застапена во исхраната. Гурманите ја сметаат за деликатес и за специјалитет. Нејзините необични плодови имаат пријатен, необичен вкус и мирис. Се користат свежи или исушени за подготовка на различни јадења (особено за македонскиот специјалитет турлитава), а може да се замрзнат, да се исушат или да се конзервираат во сол или во киселина. Како замена за кафе, може да послужат зрелите семиња, кои се исушени, а потоа се печат и се мелат. Во народната медицина од листовите и

од стеблата се прават лековити напитки против пролив и за намалување на шеќерот во крвта.

Бамјата е едногодишно растение од фамилијата малвацеве, односно фамилија слезови. Таа може да израсне во височина и до 2,5 м. Најубава е кога во пазувите на листовите се отвораат мноштво големи, жолто-бели цветови. Тие траат само еден ден, но веќе следниот ден се отвораат нови. Поради декоративноста, се одгледува и во саксии. Бамјата е една од најтоплолюбивите градинарски култури. Почнува да поникнува на температура од 15 Целзиусови степени, а оптималната е 25 Целзиусови степени. Активната вегетација е при температура меѓу 26 Целзиусови степени и 28 Целзиусови степени. Исклучиво е светлољубива и е припадничка на групата растенија на долгиот ден.

За исхрана се користат младите плодови (стари од три до пет дена), додека се нежни и сочни. Се берат често, бидејќи во спротивно прераснуваат и огрубуваат. При бербата, се одвојуваат од стеблото заедно со дршката и со чашкините листови. Плодовите, па и целото растение, се прекриени со влакненца. Се берат секој ден или секој втор ден, бидејќи плодовите брзо растат и го губат квалитетот. Не поднесуваат подолг транспорт и чување.

Во кулинарството, бамјата е ценета поради содржината на слузни, нискокалорични материји, кои одлично ги згуснуваат чорбите и сосовите. Од свежите плодови се прават каша, супи, турлитава, ѓувеч, мусака и разни други јадења. Таа одлично се вклопува со разни видови месо. Притоа, плодовите не се лупат, само се отстрануваат дршките и чашкините листови и добро се мијат. Ако се големи, се преполовуваат во пречник или надолжно.

За произведените и за потрошените количества, кај нас не може да се добијат податоци.

Се проценува дека бамјата во најголем дел се користи свежа во домаќинствата и во конзервната индустрија, а еден мал дел се суши или се замрзнува. Сушењето обично се изведува двофазно. Прво се потсушуваат на чисто платно, а потоа се нижат во низи и се досушуваат под сенка, на место каде што има провев, при што се сортираат по големина за добар изглед. Исушените плодови два до три часа пред користењето се потопуваат во топла вода, во која се додава и малку сок од лимон. Вака подготвени, нема да се распадат за време на готвењето.

Хемискиот состав на бамјата е многу сличен на боранијата.

Во народната медицина од листовите и од стеблата на бамјата се прават лековити напитки против пролив и за намалување на шеќерот во крвта

Има малку поголема хранлива и енергетска вредност, повеќе сува материја, протеини, витамини и калиум, а помалку натриум и железо. Таа, исто така, содржи значајни количини на магнезиум, бакар, цинк, манган, ванадиум, сулфур и силициум. Карактеристичниот мирис и вкус доаѓаат од слузните материји и од етеричните масла. Поради високиот процент на целулоза, пектин, благотворно дејствува на органите за варење, и се препорачува за луѓето што страдаат од гастритис, чир и од воспаление на цревата. Покрај тоа, го поттикнува отстранувањето на отровите од телото, а ѝ се припишуваат и афродизијачки својства. ■

Рекоа, не порекоа

**ПЕТАР
ГОШЕВ**

Мојата оценка е дека кога би било оставено на самите поглавари, нема да се реши кризата, ниту со специјален обвинител, ниту со душло специјален обвинител. Процесот единствено ќе заврши онака како што очекуваат мнозинството граѓани, ако биде докрај воден од надворешниот фактор, од ЕУ и посебно од САД. Ако специјалниот јавен обвинител биде од почеток до крај поддржуван, воден, хранет, насочуван со сè што е потребно.

Некои едноставно не можат да се одвикнат од навиките да ги водат однадвор и да им кажуваат што е добро за македонскиот народ, а што не е. Зошто ни е држава ако не знаеме сами да си ги решаваме проблемите?

**ДРАГАН
ТЕВДОВСКИ**

Дали вие припаѓате во средната класа во Македонија? Или, ако сакате уште попрецизно: колку пари месечно треба да има едно

домаќинство во земјава за да влезе во средната класа? Според дефиницијата на Дајана Фарел, која беше заменик-претседател на Националниот економски совет на САД, средната класа започнува од точката во која на домаќинството му останува една третина од доходот за дискреционо трошење откако ќе ги покрие основните трошоци за храна и домување.

А што вика дефиницијата на Заев, колку евра месечно треба да капнат кај Вицето за да може домаќинството да влезе во средна класа?

**БРАНКО
ГЕРОСКИ**

Оставам простор опозицијата сама да ги дефинира своите преговарачки позиции и тактики, во надеж дека претходно таа, сепак, ќе ги повика уредниците и новинарите, кои безмалку цела една деценија го критикуваат режимот на Груевски, за да ги праша што мислат тие за овие нешта. Иако, да бидам искрен, мене ми се чини дека е малку доцна за тоа.

Геро не може да преболи дека него никој не го вклучил во преговорите за медиумите.

НАЈГОЛЕМАТА ШТЕТА НА БАЛКАНОТ

Зоран Милановиќ

Роден:
30.10.1966 година во Загреб

Образование:
йравник

Професија:
йוליшчар

Хоби:
бришач на држави

Зоран Милановиќ не е човек...Тој не функционира како човек... Звучи чудно... Толку чудно колку што звучат и неговите „фантастични“ изјави во изминатиот период.

Судеше каде има власт, каде не, кој е држава, кој не, навредуваше нации, делеше лекции... Кој да ти суди тебе Зоране?!

Па така „генијалецот“ се најде на позицијата личност на неделата. Секој ден нов бисер, нова генијална мисла, нова составена навреда... Прво на неговото мени беше Србија, односно Србите, кои за него се варвари. Но не се само „варварите“ тие што нему му пречат... За него во околината нема држава и државна власт...

■ **Ние мораме да погледнеме јужно и југоисточно од себе и да заклучиме дека таму нема државна власт. Така не функционира држава, ниту Грција, ниту Македонија, ниту Србија. Ако треба да ги пуштаме луѓето низ поле, како што прават во Србија, можеме и така. Но, тоа не е држава, таа е случајна држава, неорганизирана, која сака да влезе во ЕУ. Интензивно разговараме со соработниците за овие мерки, кои моравме да ги воведеме, денеска или утре да ги укинеме** – изјави организираниот маж од организираниот држава.

Организириот маж ги спушти рампите... Ама организириот не го издржа притисокот на Брисел, па експресно ја крена рампа кон Србија. Но тоа не го присили да продолжи да „дели лекции“ за европски вредности, кои, очигледно, им недостигаат на сите, освен на Загреб. Дури и Унгарија „удри“ по организириот маж. Дури и земјата што е најжестокиот противник на европско-

РЕЧЕ И:

- Сè друго е споредно, дали некој камион со играчки или со чоколада во Србија ќе пристигне денеска или следниот месец, тоа не е приоритет. Важно е и тоа, но не е приоритет. А тие што се однесуваат како Будимпешта и Белград, слободно нека продолжат со тоа.
- Дали ви е јасно дека Хрватска може да го сопре влезот на Србија во ЕУ?
- Од првиот ден се воздржувам да не ја повикам Србија за тоа што веќе една година пропушта бегалци. Сите ги пуштаат, земји што се моќни и големи како Германија ги пуштаат. Земји што се најмалку загрозувани, како Унгарија, прават сцени. Зашто, за тоа ќе одговараат пред Бог. Србија не ја прозивам, но можам да ѝ порачам малку да го симне тонот и да почне „малку да шара“, да праќа бегалци малку и во Романија и во Унгарија.
- Штетата поради затворањето на „Бајаково“ е поголема за српската економија, отколку за хрватската. Тоа не е добро, но ние не сме будали, па видете што прават.
- Србија дозволува бегалците неорганизирано да талкаат по земјата, но само додека не се собираат на северот, а потоа организирано ги испраќа на хрватската граница. Тоа се прави во организација на српската канцеларија за бегалци. Зошто го прават тоа? Затоа што имаат договор со Будимпешта.

то решение на бегалската криза, му се потсмевааше на Зоран, човекот што смета дека светот треба да се уреди според Хрватска. Унгарија му порача изборната кампања да си ја води во сопствениот двор.

Само мерките на хрватскиот премиер се оправдани, сè друго е смешно, непро-

мислено, глупаво... Смешни се мерките на Србија, ама затоа неговите се екстраинтелигентни. Па затоа откако решија Србите да забранат увоз на хрватски производи, тој реши да забрани влез на сè што е српско... Ќе немал штета од тоа... Само Балканот има штета што тој е таму каде што е... ■ (P.P.)

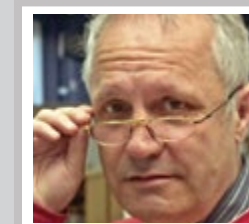

Рекоа, не порекоа

**ФЕДЕРИКА
МОГЕРИНИ**

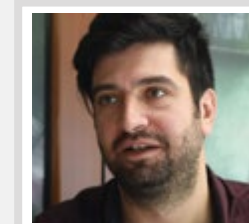

Да не се самозалажуваме. Денес во центарот на вниманието е Сирија со четири милиони бегалци во странство и осум милиони раселени лица на нејзина територија. Освен Сирија, сепак, во цел свет има војни, глад, сиромаштија.

Да не се залажуваме. Ако сакаат, Европа и големите сили можат да го вратат мирот во оваа земја многу брзо, но за жал ништо не преземаат.

**БРАНКО
ТРИЧОВСКИ**

Глупаво е да им ја враќате државата на ваквите граѓани, господине Заев! Па нели гледате дека тие обожаваат да ја растураат! Јас мислам дека пред да им ја вратите државата на граѓаните, треба да се обидете граѓаните да ѝ ги вратите на државата!

Не е лоша идеја СДСМ да си увезе нови гласачи за претстојните избори. Право на глас ќе имаат само оние што ќе гласаат за опозицијата.

**ИВОР
МИЦКОВСКИ**

Ја слушам заменичката како на зборови се залага за демократизација во медиумите, за непартиски јавен сервис и се прашувам дали таа ѝ припаѓа на истата партија која нарачува и секојдневно спроведува црни кампањи преку партиски создадените квазимедиуми, кои по ништо не се разликуваат од оние на режимот. Па вие за две години направивте повеќе штета во медиумите од ВМРО-ДПМНЕ. Вие го продолживте делото, ги хипергруевизиравте медиумите. Немате кредибилитет да зборувате за реформирање на Јавниот сервис, од кој само очекувате сопствен канал, сопствен директор, и наводно сопствена редакција...

Кога медиумите ги демократизираме со раководни кадри на СДСМ, однапред е познат епилогот од реформите.

БЕЗ ПОТВРДА ЗА НОЌНА АПНЕА НЕМА ВОЗЕЊЕ НИЗ ПАТИШТАТА НА ЕУ

Причина за ваквата одлука е обидот да се намалат сообраќајките на патиштата. Експертите сметаат дека ноќната апнеа, која всушност се манифестира со прекин во дишењето во текот на сонот, а последиците се замор и поспаност, е причината за околу 30 проценти од сообраќајните незгоди што се случуваат

Пишува | Билјана Зафорова

Професионалните возачи од 1 јануари наредната година нема да можат да возат по патиштата во ЕУ доколку не поседуваат уверение дека немаат или на соодветен начин не го лекуваат нарушувањето ноќна апнеа. Македонските возачи можат да возат во земјава, да отидат до Србија или до Црна Гора, но не и да заминат во Хрватска... Причина за ваквата одлука е обидот да се намалат сообраќајките на патиштата. Експертите сметаат дека ноќната апнеа, која всушност се манифестира

со прекин во дишењето во текот на сонот, а последиците се замор и поспаност, е причината за околу 30 проценти од сообраќајните незгоди кои се случуваат. Според хрватските медиуми, ова е пропишано со директива на ЕУ и сите земји-членки мора да ги усвојат одредбите на таа директива, да ги објават и да почнат да ги применуваат од првиот ден од наредната година. Врз основа на тоа, нема да може да се издаваат или да се обновуваат интернационалните возачки дозволи на лицата

кои боледуваат од ноќна апнеа, а немаат медицинска потврда за соодветен третман. Ваквата обврска ќе се однесува на сите професионални возачи – од возачи на автобус, преку возачи на шлепери, до пилоти.

НЕМА ТЕСТ ЗА ВОЗАЧИТЕ

Хрватските медиуми коментираат дека ова ќе се однесува и на земјите кои не се членки на ЕУ, од причина што на овој начин ЕУ се обидува да го намали бројот на сообраќајни незгоди. Но македонските превозници велат дека тие немаат никакви најави дека им е потребна дополнителна потврда за да можат да ја извршуваат својата работа.

Досега немаме никаква најава дека на возачите им е потребна потврда дека не боледуваат од ноќна апнеа или потврда дека подлежат на соодветен медицински третман. Не мора да значи дека ако е задолжително за членките на ЕУ, ќе биде задолжително и за македонските возачи. Не секоја регулатива која важи за членките на ЕУ важи и кај нас. Може таквата директива да не се однесува на возачите кои доаѓаат од земји кои не

ШТО Е НОЌНА АПНЕА?

Заради повеќекратните прекини на дишењето за време на сонот, од кои секој може да трае од десет секунди до две минути, кај пациентите со ноќна апнеа доаѓа до намалување на дотоколот на кислород до виталните органи, меѓу кои и до срцето и до мозокот. Ваквата состојба, доколку не се открие и не се лекува, може да предизвика бројни сериозни заболувања, како висок крвен притисок, срцеви напади, мозочен удар и дијабетес. Исто така, заради заспивањето во текот на денот овие пациенти имаат и до 12 пати поголем ризик да предизвикаат сообраќајна незгода во

споредба со здравите луѓе. Ваквите последици се премногу сериозни за да можат да бидат игнорирани.

Третманот на оваа болест е преку апарат кој овозможува континуиран проток на воздух преку носот со користење маска.

загрозува нивното здравје, им го скратува животниот век и до десет години во просек и го зголемува ризикот за сообраќајни и за други несреќи кои можат да ги предизвикаат овие луѓе поради тоа што заспиваат во времето во текот на денот“, изјави проф. д-р Бисерка Јовковска Каева од Универзитетската клиника за пулмологија и алергологија.

Претседателот на Македонското здружение за ноќна апнеа, професор д-р Дејан Докиќ, неодамна повика и во земјава да се примени регулативата на ЕУ за задолжително тестирање на возачите за оваа болест и дополнително да се преземат ефективни мерки за навремено откривање и успешно лекување на опструктивната ноќна апнеа од која страда пет отсто од возрасната популација или 100 милиони луѓе во светот. ■

се членки на ЕУ – вели Билјана Муратовска, од Асоцијацијата на превозници „Макамтранс“.

Согласно со Законот, македонските превозници се задолжени да имаат два прегледа – систематски преглед, кој се прави секоја година и лекарски преглед, на кој се добива потврда дека лицето може да ја извршува таа работа. Возачите ја носат потврдата во своето возило и таа не смее да биде постара од три години.

Ние усогласивме на систематскиот преглед превозниците да ги добијат двата типа потврди. Доколку во иднина треба да се добива потврда и за ноќна апнеа, Министерството за здравство треба да го вметне и тој преглед во веќе постојната лекарска контрола на која подлежат возачите – вели Муратовска.

МНОГУМИНА ЈА ИМААТ, МАЛКУМИНА ЈА ЛЕКУВААТ

Податоците на Универзитетската клиника за пулмологија и алергологија во Скопје, објавени пред неколку месеци, покажуваат дека во Македонија опструктивна ноќна апнеа годишно се открива само кај 50-ина пациенти, иако нивната реална бројка достигнува и до повеќе од 100.000 лица.

„Само 16 отсто од малкуте пациенти кај кои се дијагности-

цира ноќна апнеа се лекуваат. Останатите продолжуваат да живеат со проблемот што го

СТИПЕНДИИ ЗА ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ ВО БРИТАНИЈА

Конкурсот за аплицирање за Чивнинг стипендии за 2016/2017 година е во тек. Стипендијата нуди финансиска поддршка за магистерски студии на универзитети во Обединетото Кралство за учебната година од септември 2016 година.

ЧИВНИНГ СТИПЕНДИЈАТА Е ОТВОРЕНА ЗА СИТЕ Вие КОИ СТЕ:

- Државјани на Република Македонија и планирате да се вратите назад по завршувањето на студиите
- Имате завршено додипломски студии на ниво на upper second-class honours според британската класификација на образование
- Имате работно искуство најмалку две години пред да аплицирате за Чивнинг стипендија
- Исполнувате минимум услови за познавање на англиски јазик според критериумите на Чивнинг
- Немате пречки за добивање на британска виза и ќе добите понуда од британски универзитет

Конкурсот е отворен за сите заинтересирани кои би студирале во областите на: јавни политики (јавна администрација, правда и внатрешни работи, одбрана), студии за развој (заедници, образование и одржлив развој), економија (економско управување и управување со јавни финансии), мултикултурализам (различност и еднаквост).

КАКО ДА АПЛИЦИРАТЕ

Заинтересираните кандидати треба да ги прочитаат насоките за аплицирање на www.chevening.org и да покажат дека ги исполнуваат критериумите за селекција за Чивнинг пред да поднесат апликација.

Рок за аплицирање е 3 ноември 2015 година.

За повеќе детали видете на www.chevening.org.

ПАПАТА ВО
КОНГРЕСОТ НА САД

ЛЕКЦИИ ПО ЧОВЕЧНОСТ И ПО СКРОМНОСТ

Франциск им порача на Американците дека како луѓе од американскиот континент не треба да се плашат од странците затоа што најголем дел од нив некогаш биле бегалци. Со тоа тој, меѓу редови, потсети дека најголем дел од американските граѓани потекнуваат од семејства што некогаш биле емигранти, кои во Америка нашле прибежиште од сиромаштија, војни и од други незгоди

Пишува |
Горан Момирски

Обраќањето на првиот понтиф на католичката црква, кој имал можност да говори на заедничка седница на американскиот конгрес на која присуствуваа и голем број други американски достоинственици, траеше 45 минути и во него папата успеа да ги

начне сите теми со кои се соочуваат Америка и голем дел од другиот модерен свет. Папата Франциск упати низа пораки со кои од една страна отворено ја пофали Америка за нејзините достигнувања како слободна земја, но, во исто време, ѝ порача дека треба да биде потолерантна и поурамнотежена додека ги решава светските проблеми.

Франциск побара од Американците да се почитуваат имигрантите од Латинска Америка и од целиот свет затоа што човештвото се соочува со бегалска криза со интензитет што не е виден од Втората светска војна.

■ **Не треба да се исплашиме од нивниот број туку да ги гледаме како личности, да ги видиме нивните лица, да ги слушваме нивните приказни и да се обидеме да им помогнеме на најдобар начин** – рече Франциск во својот говор во кој даде и прецизни совети каков треба да биде пречекот на бегалците.

■ **Тие треба секогаш да се третираат на хуман начин, правично и братски** – рече лидерот на 1,2 милијарда католици низ целиот свет, кој

побара од Американците да се борат против човечката слабост, која ги наведува луѓето да избегнуваат секаков товар што може да предизвика проблеми во удобниот живот.

Папата пред Конгресот на САД во говорот што веќе се толкува како историски зборување на англиски јазик, говорејќи полека и со силен аргентински акцент.

И покрај тоа што дел од неговите пораки беа индиректна критика на американскиот начин на живот, тој често беше прекинуван со долги аплаузи. Голем дел од присутните беа генерација или постари од римскиот понтиф.

Завршувајќи го делот од говорот посветен на иселениците Франциск на Американците им порача дека како луѓе од овој континент (американскиот) не треба да се плашиме од странците затоа што најголем дел од нас некогаш биле бегалци. Со тоа тој, меѓу редови, потсети дека најголем дел од американските граѓани потекнуваат од семејства што некогаш биле емигранти, кои во Америка нашле прибежиште од сиромаштија, војни и од други незгоди.

Папата и неговите соработници не случајно ја избрале темата миграција како една од главните во неговото обраќање, знаејќи дека една од главните теми во предизборните дебати и кампањи за избор на идниот американски претседател е токму прашањето за илегална имиграција. Прашање што секогаш било едно од централните во американските кампањи, но кое сега стана жешко, кога засега најпопуларниот републикански кандидат Доналд Трамп својата кампања ја почна со обвинувања кон Мексико. Според Трамп, од Мексико во САД пристигнувале „силувачи“ поради што, ако биде избран за претседател, на границата со Мексико ќе изгради непремостлива ограда. Голем дел од тие што во своите кампањи говорат за илегалната имиграција беа во салата за време на говорот на папата и често му ракоплескаа. И покрај тоа, тешко е да се очекува дека во политичката практика ќе ги спроведат во дело неговите совети како да се третираат имигрантите. Доналд Трамп не беше споменат по име од страна на поглаварот на католичката црква, но познавачите лесно ќе забележат дека неговите изливи на непријателство кон имигрантите беа повод за ваквото обраќање на папата.

Папата Франциск е еден од ретките верски лидери што во САД говореа за тема што ја избегнуваат дури и голем број политичари. Тој од земјата што долго одолева на поставување стандарди против загадувањето на животната средина поради негативното влијание на индустријата, побара да преземе акција против климатските промени.

■ **Повикувам на храбри и на одговорни чекори за да се спречи најсериозниот ефект на нарушувањето на животната средина предизвикан од човечка активност. Убеден сум дека ние можеме да направиме промена и немам сомнеж дека САД и овој состав на конгресот можат да ја одиграат оваа важна улога** – порача папата пред највисоките претставници на САД, земја што, иако има план за намалување на штетни гасови од електричните централи, никогаш не го ратификува Договорот од Кјото за намалување на емисија на штетни гасови.

Домаќини на папата Франциск во Конгресот беа двајца католици, претседателот на Претставничкиот дом на САД, републиканецот Џон Бохнер, и потпретседателот на САД, Џо Бајден, кој е демократ. Како вистински политичар, кој знае кога и како да направи рамнотежа за да не навреди некој од американските домаќини, откако прво ги пофали напорите на републиканците за укинување на правото на абортус „за да се заштити и одбрани секое човечко битие во секоја фаза од неговото постоење“, тој веднаш со вешт маневар ги смири и демократите. Папата побара укинувањето на смртната пресуда против која се борат и демократите со што успеа да направи политичка рамнотежа во американскиот законодавен дом.

Франциск во својот говор не сакаше да ја скрие загриженоста за ерозијата на семејните вредности и да испрати порака против хомосексуалните бракови и граѓански врски меѓу луѓе од ист пол. Според него, семејството како основа на општеството е загрозувано како никогаш претходно, однатре и од надвор.

■ **Дури и основните врски, кои се база за бракот и за семејството, се ставени под знак прашање. Во оваа пригода можам само уште еднаш да ја нагласам важноста на богатството и на убавината на семејниот живот** – рече папата, кој со ова веројатно испровоцира дел од либерална Америка, но, сепак, не сакаше да го

премолчи прашањето што е едно од централните теми во неговите јавни настапи.

Многу повнимателен беше во однос на фундаментализмот, при што не спомена ниту една религија или политичка идеологија. Побара од САД да се борат урамнотежено против екстремизмот од секој вид. Според него, без урамнотеженост, битката со насилство предизвикано од религија, идеологија или од економски систем е загубена ако во неа не се зачува религиозната, интелектуалната и личната слобода.

Првите стоечки овации папата во Конгресот ги доби на темата човечки права и на прашањето за расна еднаквост во САД откако го спомена Мартин Лутер Кинг, борецот за правата на Афроамериканците. Првиот аплауз дојде од Тери Севел, членка на Конгресот од Демократската партија, која седеше до конгресменот Џон Луис, еден од учесниците во маршот за правото на глас од Селма до Монтгомери во државата Алабама, кој се случил пред половина век. Говорејќи за сонот на Лутер Кинг за целосни граѓански и политички права за афроамериканските демонстранти пред 50 години, папата Франциск пред Конгресот порача:

„Тој сон продолжува да ни дава инспирација на сите нас“. ■

■ ДЕЛ ОД ПОЕНТИТЕ НА ГОВОРОТ НА ПАПАТА ВО КОНГРЕСОТ НА САД

- **Ние, луѓето од американскиот континент, не се плашиме од странците затоа што најголем дел од нас некогаш биле странци**
- **Нашите напори мора да бидат насочени кон враќање на надежта, исправање на грешките, одржување на ветувањата и со тоа промовирање на благосостојбата за луѓето и за народите.**
- **Мораме да се одбраниме од поедноставување, кое гледа само добро и зло или безгрешни и грешници**
- **Да се имитира омразата и насилството на тираните и на убијците е најдобар начин да се заземе нивното место**
- **Борбата против сиромаштијата и гладот мора да се води постојано и на многу фронтови, особено против причините за нив**
- **Овде мора да се прашаеме: Зошто смртоносно оружје се продава на тие што планираат да им предизвикаат болка за луѓето. За жал, одговорот, како што знаеме, е пари. Пари што се натопени со крв, најчесто крв на невини луѓе.**

ЗБОГУМ МАДРИД: КАТАЛОНЦИТЕ ГЛАСАА ЗА „ЗБОГУМ ШПАНИЈА“

Ова се седумте клучни факти од гласањето во Каталонија:

1. ГЛАСАЊЕ ЗА ОТЦЕПУВАЊЕ ОД ШПАНИЈА

Каталонците направија јасен избор во своите регионални избори. Со историска излезеност на изборите, што дури им снемало и гласачки ливчиња, 77,4 проценти од гласачите го дале својот глас. Тоа е рекорд во демократска Шпанија по власта на Франциско Франко.

Сепаратистичката коалиција „Заедно за Да“ – (Junts Pel Si) – освои 39,6 проценти од гласовите, а со тоа и 62 места во регионалниот каталонски

парламент. Заедно со левичарската „Кандидатура за народно единство“ (која освои 10 пратенички места) тие можат да формираат влада со апсолутно мнозинство од 72 места (во 135-члениот регионален парламент), но не и во бројот на гласови (48,1 проценти). Тоа е исто така огромна стратешка победа за претседателот Артур Мас, кој сега може да пристапи кон независност на Каталонија со малку простор за компромис: На крајот на краиштата, независноста е и камен-темелникот на неговиот манифест. Нов автономен статус во Шпанија нема да би де доволно.

2. ПАТОКАЗОТ ЗА ЕКСПРЕСНО ОТЦЕПУВАЊЕ ВЕЛИ (НАЈМНОГУ) „УШТЕ 18 МЕСЕЦИ“

Тоа е она што Мас и неговата коалиција за отцепување го утврдија како краен рок за независноста на Каталонија. Веднаш потоа, тие ќе почнат да го пишуваат каталонскиот устав – „најславните страници во каталонската историја“, ветија кандидатите на „Заедно за Да“, славејќи ја својата победа. „Тоа беше јасен референдум“, додаде Мас, гордиот победник. Еуфоријата настрана, потребна е медијација бидејќи Барселона и Мадрид немаат заеднички именител. Швајцарските пратеници предложија неутрална Швајцарија да ја одигра посредничката улога. Брисел и другите земји-членки на ЕУ ќе мора да ја стават независноста на Каталонија на дневен ред.

Само неколку часа по затворањето на гласачките места во Каталонија на 27 септември, се чувствуваат последиците од тектонската промена. Промената не само што ќе ја потресе Шпанија, туку и ќе предизвика турбуленции во Европската унија во време кога Брисел веќе има премногу проблеми за решавање

3. УБЕДЛИВ И ГОРЧЛИВ ПОРАЗ ЗА МАДРИД

Тоа е голем удар за Шпанија, а, пред сè, за премиерот Маријано Рахој и за неговата Народна партија (Partido Popular), кои освоија само единаесет места во каталонскиот парламент. Како што покажуваат резултатите, нивната стратегија на ширење страв од последиците на отцепување меѓу каталонските граѓани не успеа. На Мадрид му снемумаат опции и сега треба да дозволи да се одржи формален референдум во Каталонија, оставајќи им на Каталонците сами да одлучуваат за прашањето. Отцепувањето можеби и нема да биде крајниот резултат, како што е случајот со Шкотска. Сепак, решението е преговори и вистински дијалог, а не популизам и тврдоглавост. Но, кога и од кого? Рахој, се чини, е дисквалификуван во очите на каталонската јавност; и тој може да биде заменет веднаш по општите избори во Шпанија во декември.

4. ЕВРОПСКАТА УНИЈА ФОРМАЛНО Е ОБВРЗАНА ДА ЈА ИСКЛУЧИ КАТАЛОНИЈА

Бидејќи не постои патоказ на ЕУ за осамостојувањето на регионите во рамките на нејзините земји-членки, отцепувањето на Каталонија автоматски ќе ја исклучи новата нација од Европската унија и од еврото. Сепак, гледајќи во економската сила на Каталонија, како и нејзиното демократско и проевропско општество, веројатно е дека ниту Брисел, ниту пак повеќето од земјите-членки на ЕУ, ќе сакаат да ја казнат Каталонската Република. Ќе постои енергичен притисок за компромис, како и креативни решенија. Што се однесува до националноста, уставот на Шпанија нагласува дека граѓаните „кои живеат во странство“ може да ги задржат своите шпански пасоши. Така, веројатно е дека граѓаните на Каталонската Република дури и без членство во ЕУ, сè уште ќе го задржат своето државјанство во Европската унија.

6. ПРАВНИТЕ ОПЦИИ ПРОТИВ КАТАЛОНСКОТО ОТЦЕПУВАЊЕ СЕ НЕКОЛКУ

Ако Мадрид се спротивстави на каталонските избори или на претседателот Мас преку Уставниот суд, тоа нема да биде плодна стратегија. Но, Рахој ги смени националните закони за безбедност само неколку недели пред

5. СОПСТВЕНАТА ЛИГА НА БАРСЕЛОНА

Што ќе се случи со фудбалската лига во Шпанија? Дали фудбалските обожаватели ќе се досадуваат во претстојните сезони со целосно доминантната Барса во каталонската лига? Уште поважно, Барселона ќе изгуби голем дел од приходите од правата на емитување на шпанската Ла Лига, како што посочи и претседателот на шпанскиот спортски совет, Мигел Карденал. Претседателството и играчите на Барса, кои, главно, се залагаат за независност, сепак, би сакале да останат да играат во Ла Лигата. Можеби е можен компромис – и посакуван, исто така, за доброто на навивачите на Барса, како и на фудбалските обожаватели ширум светот.

каталонските избори, овозможувајќи централна влада интервенција во регионалната политика. Мадрид има „нуклеарна“ опција за тргање на регионалните претседатели од функцијата. Другата опција би било „трет начин“: реформа на шпанската држава во федерална нација со огромни автономни региони, со еднакви права и обврски за сите региони – а не како сега, каде што Баскијците и Каталонците уживаат поголема автономија од другите.

7. НОВИТЕ ПОЛИТИЧКИ СИЛИ СЕ ТУКА ЗА ДА ОСТАНАТ

Либералната Граѓанска партија – партија на граѓаните (Ciudadanos), со 18 проценти од гласовите, освои 25 пратенички места. Во 2012 година тие беа девет. Тие завршија на второто место, со најубедлива кампања за единство со Шпанија. Но постојните партии на левицата и на десницата – социјалистите и Народната партија – се соочуваат со сериозни загуби

во поддршката од гласачите и довербата. Прошпанските каталонски социјалисти (ПСК) успеаја да одбегнат колапс со 16 места, што е намалување од 20 места во 2012 година. Но, не и народната партија на Рахој, што е само лижење на своите рани со 11 места, што е намалување за 19 места. Иднината не изгледа многу надежна за Рахој и за неговата партија. Мошне е тешко да се победи на шпанските општи избори без да се постигне барем пристоен резултат во Каталонија. ■

Извор: „Политико“
Превод: Ана Цветаноска

ЗА ОБИЧНИТЕ СУПЕРХЕРОИ!

МУЗИКАТА НА ТОНИ КИТАНОВСКИ ОДЕКНУВАШЕ ВО ОКНОТО НА РУДНИКОТ СРЕДЕ КРИСТАЛИТЕ

ДЕБАР ЈА ИМА КРИСТАЛНАТА ПЕШТЕРА СО НАЈЧИСТИОТ ГИПС НА СВЕТОТ

Рефик Имами нè пречека на влезот од рудникот и ни раскажа за чистината на кристалот, која изнесува 99,99 проценти, што е единствена во светот. Се претпоставува дека евентуално во Мексико има гипс со слична чистина

Пишува | Невена Појовска

На патот кон Дебар се наоѓа селото Долно Косоврасти каде што има термоминерални води, кои мирисаат на сулфур, но кои се најлековити во Европа, а трети во целиот свет. По патот ја гледаме бањата Косоврасти, која сега е целосно уредена. Водите во близината направиле цела една кристална планина каде што се наоѓа рудникот на „Кнауф“. За жал, овој рудник не е отворен за туристи, но со најава и со групи ученици може да го посетите - што е, наистина, прекрасно искуство.

Сите се секаваме на музиката на Тони Китановски снимена во окното на рудникот во

Косоврасти среде кристали-те... Е го посетивме токму овој рудник. Сместен е во близина на Дебар, поточно под регионалниот пат Маврово – Дебар, кај село Рајчица, а гипсот во него е во форма на кристали. Термалната вода, која е во близина, влијаела да се формира оваа цврста и чиста форма на кристал. Во гипсените талози нема многу јаловина и од таму се вадат чисти и големи парчиња и до 10 метри.

Рудникот се наоѓа на 90 до 200 метри под површината и речиси целата планина е со гипс во три варијанти: алабастер, анхидрит и кристалот селенит. На влезот нè пречека водачот

Рефик Имами, кој на мошне интересен начин ни раскажа за чистината на кристалот, која изнесува 99,99 проценти, што е единствена во светот. Евентуално во Мексико се претпоставува дека има гипс со слична чистина. Господинот Рефик ни раскажа низа доживувања со кои се сретнал низ годините претставувајќи го кристалот. Од неверувањето на германските геолози дека е возможно да постои кристал што има толкава чистина, преку огромните димензии на кристали што им ги подарувале на ге-

олозите, кои од најразлични страни на светот доаѓале да се уверат во неговата чистина, па сè до тоа како успеал да добие виза за Америка благодарение на успешната презентација на квалитетот на гипсот.

На крајот на презентацијата, на сите ни рече да си земеме од кристалите толку колку што можеме да понесеме, бидејќи таков им е обичајот кога некој

Тоа што
внатре ќе се
распостеле
пред вашите
очи може да
се види само
во Македонија
и на ниту едно
друго место во
светот

ќе им дојде во посета и, се разбира, нè замоли за заедничка фотографија за нивната архива.

Во рудникот се влегува со заштитни шлемови зашто отворот е тесен и низок, па на места се движите подгрбавени бидејќи може да си ја чукнете главата, но набрзо пред вас се отвора осветлен широк простор, кој светка од белината на кристалот. Воздухот внатре е свеж, на одредени места мири-са на сулфур, а температурата, како што ни рекоа, е секогаш иста и изнесува 17 степени. И во зима и во лето.

Тоа што внатре ќе се распостеле пред вашите очи може да се види само во Македонија и на ниту едно друго место во светот. Од глетката ви запира здивот. Станува збор за Кристална пештера, како што ја викаат локалните жители, а во неа може да се најде и види уникат-

ниот кристал – селенит. Овој кристал на селенит се користи исклучително во медицината. Од него се произведува прав што се користи за изработка на гипс и на лонгети.

■ Во минатото целиот простор на поранешна Југославија го снабдувавме со гипс за медицински потреби - ни вели Рефик. Немаше болница што за скршеници не користеше наш гипс.

Многумина стручњаци и студенти од целиот свет биле во Кристалната пештера, вршеле испитувања и си заминале со еден ист заклучок, ова е чудо на природата.

■ Го препорачуваат и за чистење на лошата енергија. Ставете едно парче покрај главата каде што спиеите и веднаш енергијата ќе се подобри - нè советува Рефик.

Малку подлабоко во рударското окно се забележува дека огромните сводови и таванот, кој некаде е висок и по десетина метри, не се потпира на греди или на каква било конструкција. Се држат самите. На секои десетина метри во рудникот има огромен ходник, кој води лево или десно од минијатурната пруга по која рударите ги туркаат количките полни со кристалот. Подот е испресечен со минијатурни поточиња од термалната вода, која иако мириша на сулфур, има лековито влијание.

■ Оваа вода е многу лековита. Извира на околу еден кило-

метар од тука и под притисок го пробива патот до тука. Температурата кај изворот е меѓу 40 и 50 степени, но тука е постудена, кристалот ја лади. Полна е со калциум, магнезиум и со сулфур, кои прават исклучително и уникатно соединение. А кората, на површината, се користи во козметиката и во фармацијата и е многу здрава за човечката кожа - ни рекоа.

Дупчено е до 23 метри во длабочина и сè е полно со кристал. Засага има три ката, меѓу кои има плочи дебели меѓу 5 и 6 метри со ојаци за воздух и ма-

Многумина
стручњаци и
студенти од
целиот свет
биле во Кри-
сталната пе-
штера, вршеле
испитувања и
си заминале
со еден ист
заклучок,
ова е чудо на
природата

теријали поради безбедност на рударите.

Први што го откриле ова место се Римјаните, кои пред повеќе од две илјади и двесте години поставиле рудник. Внатре се движите по тесна патека, но нема потреба од безбедносни греди во рудникот - самиот кристал е толку заплеткан во мрежа, што самиот по себе формира природна целина погодна за посета. Не постојат опасни гасови и досега никогаш немало инциденти. Рудникот, навистина, има потенцијал да стане своевидна туристичка атракција. ■

ЗА ПЕЛТЕЧЕЊЕТО МОЖЕ МНОГУ ДА СЕ НАПРАВИ

Во претшколската возраст најчесто се препорачува индиректниот третман, тоа значи советување на родителите, охрабрување, поддршка, да се научат како да реагираат, како да се соочат со тој проблем, како да реагираат при моментите на пелтечење, вели Нермин Теловска, дефектолог-логопед

Разговараше | **Александра М. Бундалевска**
Фофо | **Александар Ивановски**

Секое отстапување од некоја просечна рамка на појавување на говор може да претставува причина родителот да се посветува со логопедот, вели во интервју за „Република“. Нермин Теловска, дефектолог-логопед. Теловска е магистер по дефектолошки науки, група логопедија, а завршила специјализација за дисфлуентни нарушувања во Белгија, на универзитет „Лезиус“ во Антверпен и специјализација за психомоторна реедукација и релаксација на Институтот за ментално здравје во Белград. Била на обуки за логопедска масажа во Софија, а зад себе има и стручен престој во Бенцхајм, Германија, Порторож, Словенија, Загреб, Хрватска. Теловска активно учествува на многу стручни конференции и на семинари.

■ **Кога е вистинското време родителот да го однесе на преглед своето дете кај логопед?**

ТЕЛОВСКА: Од раѓањето, во доенечкиот период, уште во првата половина на првата година, детето преку плач и вокализација, понатаму преку продукција на други гласови и вокализација во вид на брборење и гугање, го започнува раниот говорен развој. Ако има отстапување на продукција на гласови, ако до третиот месец доенчето не погледнува во очи, нема реакција на звуци, тогаш тоа може да биде причина дека се работи за доцнење на говорен развој. Исто така, ако има хипотонија околу устата, на усните и јазикот, има проблеми со цигањето и со голтањето, и тоа може да биде знак. Во просек, децата би требало помеѓу деветиот и 15 месец да го кажат и првиот збор со значење. До 18 месец детето би требало да разбира најмалку неколку говорни налози. Понатаму, ако не се развие говорот до втората година, ако дете на две и пол-годишна возраст не се изразува

со проста реченица, ако на три години говорот е сосема неразбирлив или ако почне да пелтечи, значи да повторува одредени гласови, да ги пролонгира или поради спазам да не може да го каже зборот, тоа се причина кога родителот треба да закаже преглед кај логопедот.

■ **Колку е важна улогата на родителите во терапијата?**

ТЕЛОВСКА: Улогата на родителите во терапијата е најважна. Родителите се тие што поминуваат најмногу време со своето дете и тоа не само во текот на терапијата и во третманот. Улогата на родителот е во тоа да ја создава основата за развој на комуникативните вештини и способности кај детето и за развој на говорот. Уште првата интеракција мајка – дете, која е синхронизирана, претставува основа за развој на говор. Прво се развива невербалниот говор. Мајката може многу да влијае со нејзиниот поглед, со нежно галење, со нежен глас. Во првиот обид за говор кај детето нема подобар мотив од насмевката на мајката.

■ **Освен проблем со изговарање на одредени букви, постои и проблем со пелтечење. Дали се лекува пелтечењето?**

ТЕЛОВСКА: За пелтечењето може многу да се направи. Инциденцата се движи од 4-5 проценти во рана детска возраст кога се појавува пелтечењето меѓу две и пол и три и полгодишна возраст. Понатаму, два до четири проценти кај претшколските деца и еден процент кај возрасните лица. Без разлика каде живеат и низ кој тераписки метод поминале, сепак, кај еден процент возрасни пелтечењето останува. Направени се многу обиди и истражувања во светот за да се разоткрие зошто е тоа така. Има докази дека има поврзаност на пелтечењето со анатомски и со физиолошки структури, некои суптилни структури, понатаму, поврзаност со неуротрансмитери, како што се допаминот и серотонинот, исто така генетската основа за пелтечење, а во поново време актуелни се истражувањата на темпераментот. Во логопедскиот третман може многу да се направи за пелтечењето. Во претшколската возраст најчесто се препорачува индиректниот трет-

ман, тоа значи советување на родителите, охрабрување, поддршка, да се научат како да реагираат, како да се соочат со тој проблем, како да реагираат при моментите на пелтечење. За младинци и за возрасни се препорачуваат два главни методи кои најчесто се комбинираат со други методи и техники, тоа се обликување на течноста на говорот, значи со еден позабавен говор и модификација на пелтечење, што значи модификација на самите моменти на пелтечење, кое се комбинира со емоционална и со когнитивна реконструкција на личноста.

■ **Ако станува збор за покомплексен случај, дали е потребно цел тим да учествува во лекувањето?**

ТЕЛОВСКА: Секако дека е потребен тим. Кај фонолошко-артикулативните нарушувања на говорот, аудиометристот мора да го провери слухот, ОРЛ-специјалистот да провери дали постои некое заболување или аномалија на слушниот систем, ортодонот да направи ортодонски преглед. Дечињата заболени од церебрална парализа ги води детски невролог, физијаторот ќе одредува физикална терапија, дефектологот ќе го проценува, ќе го следи, ќе го стимулира психомоторниот развој на детето, клиничкиот психолог има задача да ги проценува психичките функции како внимание, мислење, перцепција, помнење, така што секогаш е потребен тим, дали да се исклучи одредена состојба или во третманот.

■ **Какви техники може да се практикуваат во терапијата за лекување на пелтечењето?**

ТЕЛОВСКА: Основна техника е мекиот говор. Тоа е говор со подготвени артикулатори и со менаџмент на воздушната струја за да се намали ризикот од појавување на пелтечењето. Понатаму, има техники на релаксација, за ослободување од стрес, техники за дишење, затоа што, како секундарна последица на пелтечењето, многу често може да се појави несинхронизација помеѓу дишењето и говорот и техники за позитивно размислување, позитивни афирмации, визуелизација. Ако ни е важно здравјето на детето, не може да го гледаме само низ призма на говорен апарат и како ги изгова-

ра гласовите или како зборува. Пред нас е една комплетна личност. Во последно време многу се зборува за четвртата димензија – спиритуално здравје, бидејќи здравјето не претставува само отсуство на болест туку и комплетно физичко, ментално, социјално здравје и сега четвртата димензија е спиритуалното здравје. Тоа претставува една емоционална рамнотежа, исполнетост, животна радост, чувство за хуманост и помош за другите луѓе. Таа димензија е многу важна. Кај пелтечењето и кај другите хронични состојби има нарушување на квалитетот на живеење. Во логопедијата постојат инструменти (преку мерење на ставови) со кои се мери колку е нарушен квалитетот на живеење.

■ **Сè почесто се случува во секојдневнието да слушаме како децата на возраст до 7-8 години зборуваат друг јазик, кој не им е мајчин, најчесто англиски. Зошто е тоа така?**

ТЕЛОВСКА: Тоа не е чудно, ако се земе предвид фактот дека децата учат англиски јазик преку видеоигри, цртани филмови, песни. Тоа е начин на учење јазик во една стимулативна атмосфера преку забава, динамика, убаво доживување, убави чувства и ова сознание треба да се има предвид кога се учи и мајчиниот јазик. Ако до неодамна се сметаше дека најпрвин треба да се научи добро да се зборува мајчиниот јазик, денешните експерти уверуваат дека критичен период за учење странски јазик е пред четвртата година. Ова треба да се искористи и порано да се почне со учење странски јазик.

■ **Дали уметноста може да го стимулира говорот?**

ТЕЛОВСКА: Уметничките активности ја стимулираат и ја активираат десната мозочна хемисфера. Секој вид учење кај човекот е поуспешен ако се активни двете мозочни хемисфери. И децата и возрасните, по слушање на класична музика подобро решаваат просторни задачи каде што е потребна просторна организација и просторно резонирање. Музиката сама по себе носи релаксирателна атмосфера, убаво доживување. Според мене, човек треба да слуша музика во која ужива и на тој начин може да се ослободи од стресот и од негативните емоции. ■

ГРЧКИОТ ПРОПАГАНДЕН ТРИАГОЛНИК ВО МАКЕДОНИЈА

Каравангелис

Грчките пропагандни фактори во Македонија, поддржани од националистичките кругови во Грција, на своја рака почнале да ја организираат борбата против МРО. Бил создаден национално-пропаганден триаголник: **Атина – Битола – Костур**, кој координирајќи се меѓусебно, самоиницијативно почнал да наоѓа начини и да подготвува планови за организирано дејствување против македонското револуционерно движење.

Во Битола со ангажираност и дејност за „националните работи“ се истакнал **Ион Драгумис**. Тој во ноември 1902 година бил назначен за секретар во грчкиот конзулат во Битола, функција што му дозволувала голема слобода во дејствувањето. Паралелно со секојдневните обврски, **Драгумис** ги проучувал извештаите на конзулот **Пезас** испраќани до грчкото Министерство за надворешни работи. Преку нив ја согледал фактичката ситуација во битолскиот вилает и, како што самиот напишал, „забрзаното излегување од контрола“ на работите за грчката пропаганда. Засилена активност од негова страна се забележува од март 1903 година, период од кога почнал „да мобилизира“ за грчките служби: „свештеници, учители, лекари“, односно секој што го сметал за погоден во борбата за „спасување на елинизмот“ во Македонија. Набрзо ја формирал орга-

Владата во Атина, под притисок на засилената дејност на грчките националистички фактори во Македонија и во Грција, но и поради, според нив, „изненадувачки“ брзиот развој на македонското револуционерно движење, ја принудило да заземе поенергичен став околу македонското прашање. Владиката **Каравангелис** во своите спомени констатирал дека, како резултат на активностите на грчката пропаганда во Македонија и, наводните, „масовни убиства на Грци... почнал да се буди интересот и на јавното мнение во Грција“

Пишува | г-р Димишар Љоровски Вамваковски

низацијата „Амина“ (Одбрана), која дејствувала, пред сè, во пределите со грчко, влашко или погрчено население во Јужна Македонија. Се предвидувало градот **Битола** да биде центар на Организацијата, преку што се гледале намерите на **Драгумис** тежиштето на борбата да биде во Македонија, со цел грчката држава да не биде подложна на притисоци, т.е. да се внимава да не се имплицира директната поврзаност на официјална Атина. Организацијата што ја создал **Драгумис** повеќе личела на групација од меѓусебно неповрзани кружоци, изолирани во одредени населени места, без никаква меѓусебна координација, најчесто, составени само од неколкумина членови врбувани лично од **Драгумис**. Според Уставот,

Драгумис

целта на „Амина“ не била борбата против османлиската власт, туку национална заштита и сојуз на грчките општини. Понатаму, вооружување на грчките елементи во Македонија и собирање информации за дејноста на МРО, а се предвидувало и дејствување на грчки вооружени чети.

По завршувањето на Грчко-турската војна (1897) и неуспехот на „Етници етерија“, група млади грчки офицери продолжиле да дејствуваат во насока на „одбрана на елинизмот во Македонија“. Тие истовремено биле дел од „Комитетот за помош на Македонците“ („Epikouron ton Makedonon epitropi“). Групата била составена од офицерите: Георгиос Цонтос - Вардас, Константинос Мазаракис, Александрос Кондулис, Георгиос Катехакис - Рувас и други, но, со посветеноста кон „делото“, најмногу се истакнал **Павлос Мелас**. Големо значење за натамошна дејност на **Павлос** било стапувањето во брак со Наталија Мела. Како што напишала таа, во куќата на нејзиниот татко Стефанос Драгумис не се воделе други разговори, освен за ситуацијата на „елинизмот во Македонија“ и дека од утро до вечер нивната куќа била полна со луѓе. **П. Мелас** во младоста активно земал учество во работата на „Етници етерија“. Тој се здобил со чинот потпоручник, а војничката должност ја вршел во криптографската служба во пограничните северни реони на Грција. Во почетниот период од дејствувањето на оваа група, нивна главна цел била наоѓање финансиски средства за грчката пропаганда во Македонија. **Мелас** во

овој период, но и понатаму, секогаш го користел авторитетот и познанствата на таткото на својата сопруга - Стефанос Драгумис.

Германос Каравангелис, според грчката историографија, „претставувал лостот за четничкото раздвижување“, додека **Ион Драгумис** и **Павлос Мелас** биле „првите што ѝ дале живот [во Грција] на одлуката... да се помогне на измачениот елинизам во Македонија“. **Ион Драгумис** по доаѓањето во Битола ја претставувал алката на поврзување на идејата за вооружена борба против македонското револуционерно движење. Тој ја вршел кореспонденцијата и координацијата меѓу националистичките групи во Македонија и Грција. **Драгумис**, заедно со **Мелас**, во костурскиот митрополит пронашол личност преку која полесно ќе ги реализирал плановите за создавање локални платнички вооружени чети, но и за нивно испраќање од Грција во Македонија. Во секој случај, **Каравангелис** по неуспешните обиди да предизвика внимание кај официјална Атина, конечно, пронашол „национални дејци“, преку кои сметал дека полесно ќе ги реализира плановите, но, исто така, се здобил со финансиска, морална и техничка поткрепа за претходно почната дејност.

Како и да е, **Драгумис**, согледувајќи ја фактичката ситуација во Македонија, констатирал дека „поголемиот“ дел од населението било македонско. Исто така, заклучил дека теренот за дејствување на грчката пропаганда бил погоден бидејќи кај Македонците „место религиозно чувство постои приврзаност кон култот на нивните предци, место национално чувство - солидарност, која преку јазикот влијае на нивниот идентитет“. Сметал дека треба веднаш да се дејствува, но не во правец на „задржување, потребно е освојување на Македонија од наша страна“. За реализирање на оваа замисла, според него, требало да се дејствува во две насоки. Прво, било потребно задржување на земјата во грчки раце, под што подразбирал: купување чифлици од страна на Грци, купување турски или еврејски чифлици од страна на Грци и забрана за продавање чифлици од Грци на странци. Второ, забрана за примање негрчки земјоделци во грчките

чифлици, а доколку веќе биле дел од нив, нивно елинизирање или отстранување.

Мелас

Во писмо до **Мелас**, 23 јануари 1903 година, **Драгумис** нагласил дека доколку сакале нивната борба да успее, требало да се „работи“ во Македонија, а тој и **Каравангелис** веќе дејствувале „како што можеле“, но била потребна и „работа во Грција“. Исто така, констатирал дека „и за двете работи требаат пари“. Во продолжение на писмото, **Драгумис** се интересирал за ситуацијата во Атина околу македонското прашање, но не испустил и да го советува **Мелас** во кои насоки треба да се одвиваат нивните активности. Тој го прашал: „Што се случува со друштвото, ќе се формира ли? Се формира ли? Има ли пари? Ако има задржете една сума за да купиме оружје, може подоцна да ни потребна..., ако постои друштво, можеш подоцна да ја кажеш идејата за можна потреба од оружје, како таа да била твоја. Сега погрижете се, прво, да организирате новинарска борба за грчките интереси во Европа, значи да имате пари да купите странски весници и луѓе... И јас сум подготвен [да пишувам] и Ната [Наталија Мела,] може да пишува, јас ќе праќам информации... Второ, да имате пари со кои ќе можеме да располагаме во секое време“.

На овој начин **И. Драгумис** ги поставил основните насоки на дејствување на грчката пропаганда против МРО во овој период, како во Македонија и во Грција, така и соодветно, според него, претставување на ситуацијата на елинизмот во Македонија пред европската јавност.

Во Грција постепено почнале да се собираат финансиски средства за грчката пропаганда во Македонија. На почетокот тоа се одвивало со одредени тешкотии поради неподготвеноста и сомнежот на националните фактори од поранешната „Етници Етерија“, но и во можната успешност на еден таков потфат. Како најголем финансиер на грчката пропаганда во Македонија, но и во самата Грција, се истакнувала богатата француска принцеза Луиза де Раинкур, која живеела во Атина. Таа била врбувана финансиски да го помогне делото од страна на Марија, тетка на **Ион Драгумис**. До финансии се доаѓало и преку роднини, пријатели, богати донатори, додека Ст. Драгумис барал пари и од своите богати пријатели што живееле во Египет.

Во наредните писма испратени до **Мелас**, **Драгумис** вниманието го насочил кон организирањето на вооружената борба против МРО, дејноста на **Каравангелис** и правење анализи за целите и на активностите на македонското револуционерно движење. **Драгумис** сметал дека треба да се дејствува против македонското револуционерно движење со чети создадени од поткупено локално население. Во писмо испратено до **Мелас**, од 6 февруари 1903 година, напишал: „не треба да пратиме четници од Грција, треба да ги создаваме овде (се мисли во Македонија, б.н.). За среќа, почнавме пред повеќе месеци (речиси без пари)... парите што си ми ги испратил се потребни за да ја продолжиме привремено одбраната на костурските села. Костурскиот митрополит е единствениот патриот меѓу другите митрополити и работи со ентузијазам“. За разлика од залагањата на **Каравангелис** во Македонија да се испратат вооружени групи од Грција, ставот на **И. Драгумис** бил поинаков. ■

(ПРОДОЛЖУВА)

КНИЖАРНИЦАТА „МАТИЦА
ЕКСКЛУЗИВ“ ПРЕПОРАЧУВА:

1

Заедно
Цоди
Пико

2

**Москва на
солзите не им
верува**
Валентин
Черних

3

Архангелск
Роберт
Харис

4

**Септемврски
светлини**
Карлос
Руиз
Зафон

5

**Куката на
Ривертон**
Кејт
Мортон

**РОМАНОТ НА ДИМИТРИЕ ДУРАЦОВСКИ ЌЕ НÈ
ПРЕТСТАВУВА ВО БАЛКАНСКАТА КОНКУРЕНЦИЈА**

„Бледи сенки, далечни гласови“ е македонски кандидат за „Балканика 2014“

Во овие грди, бедни, тешки, празни времиња (кога царуваат „политиката“ и „историјата“) – Дурацовски, во „Бледи сенки, далечни гласови“, одбира да го забележи, сочели, сочува, воспоменичи, запамети, пренесе и предочи најблагородното во Човекот – уметноста и убавото. Да го сведочи животот како тотален уметнички чин! – стои, меѓу другото, во изборот за македонскиот кандидат за „Балканика 2014“

Романот „Бледи сенки, далечни гласови“ од Димитрие Дурацовски е македонскиот кандидат за престижната регионална награда „Балканика 2014“. Одлуката ја донесе жирито во состав: Елизабета Шелева (претседател), Александар Прокопиев и Ермис Лафазановски, посочувајќи дека меѓу пристигнатите книжевни дела, кои годинава конкурираа за ова признание, се наоѓале квалитетни остварувања, со високо изразени уметнички квалитети и духовен предизвик.

■ Радува што покрај делата на познати, афирмирани автори, во минатите две години се создадоа квалитетни прозни остварувања од неколку помлади писатели, кои внесоа несомнена свежост

и разновидност – смета жирито. Романот „Бледи сенки, далечни гласови“ е едногласно избран од жирито, а во најтесна конкуренција, покрај него, влегла и збирката раскази „Мајсторот“ од Димитар Башевски.

■ Во овие грди, бедни, тешки, празни времиња (кога царуваат „политиката“ и „историјата“) – Дурацовски, во „Бледи сенки, далечни гласови“, одбира да го забележи, сочели, сочува, воспоменичи, запамети, пренесе и предочи најблагородното во Човекот – уметноста и убавото. Да го сведочи животот како тотален уметнички чин! – стои, меѓу другото, во изборот за македонскиот кандидат за „Балканика 2014“. ■ (Н.П.)

АНТОЛОГИЈА

Анте Поповски (1931-2003)

МАКЕДОНИЈА

Еве ја таа проста земја
од дволичен камен
и сонце

Децата уште незаодени каде
откопуваат
лобањи по градините

Еве ја таа проста земја
од пајажина
и од води

Мудро слободата кај што ги
запишува
селските имиња

Место икони по црквите
И каде летото како судбина
Трае до последниот востанат

Еве ја таа проста земја
од заморено дишење
и од молк

Низ која времето одминува
и пак се враќа

Со неа да го сподели
лажното траење.

О, еве ја таа проста земја
од грч
и од чекање

Што ги научи и свездите да
шепотат на македонски

А никој не ја знае.

100 НАЈУБАВИ СЛИКИ НА СИТЕ ВРЕМИЊА

Автопортрет на Албрехт Дирер

Албрехт Дирер е еден од најзначајните уметници во историјата на уметноста и гениј на германската ренесанса. Тој прв насликал автопортрет. Оваа слика е суштинска претстава на болка и на тага.

Се смета дека овој автопортрет настанал околу 1.500 година. ■

ТОП 5 НАЈГЛЕДАНИ ФИЛМА во САД викендов

1	ХОТЕЛ ТРАНСИЛВАНИЈА 2 HOTEL TRANSYLVANIA 2	Заработка: 47.500.000 \$ Жанр: анимиран филм Режија: Генди Тартаковски Актери: Адам Сендлер, Енди Самберг, Селена Гомез
2	ПРАКТИКАНТКА THE INTERN	Заработка: 18.200.000 \$ Жанр: комедија Режија: Ненси Мајерс Актери: Роберт де Ниро, Ен Хетвеј, Рене Русо
3	ЛАВИРИНТ: БЕГСТВО НИЗ ПУСТОШОТ MAZE RUNNER: SCORCH TRIALS	Заработка: 14.000.000 \$ Жанр: акција Режија: Вес Бол Актери: Дилан О'Брајан, Каја Скоделарио, Томас Броди Сентстар
4	ЕВЕРЕСТ EVEREST	Заработка: 13.100.000 \$ Жанр: драма Режија: Балтазар Кормакур Актери: Џејсон Кларк, Анг Пула Шерпа, Томас М. Рајт
5	ЦРНА МАСА BLACK MASS	Заработка: 11.500.000 \$ Жанр: драма Режија: Скот Купер Актери: Џони Деп, Дакота Џонсон

ПО 25 ГОДИНИ ТВОРЕЊЕ ВО АМСТЕРДАМ, ЈА НАПРАВИ ПРВАТА ИЗЛОЖБА НА ФОТОГРАФИИ ВО СКОПЈЕ

ЕДИ СТАНКОВСКИ: САКАМ ДА НАБЉУДУВАМ ЛУЃЕ, НАСТАНИ, ОПШТЕСТВЕНИ ПРОМЕНИ...

Би сакал да укажам на проблемите што произлегуваат од неолибералниот елитен капитализам, пред сè сиромаштијата и огромната нееднаквост на луѓето во светот. Во исто време, сакам да ја комплетирам оваа постојна изложба на стари необјавени фотографии и да изложам во различни градови во светот, вели Станковски

Разговараа | **Александра М. Бундалевска**
 Фошо | **Александар Ивановски** и ѝривајна архива

■ Изложбата на фотографии „Ла фем опскур“ беше поставена во Скопје. Што донесува оваа Ваша изложба?

СТАНКОВСКИ: Изложбата „Ла фем опскур“ (La Femme Obscure) е резултат на мојата креативната инспирација во заедничка тесна соработка со

кафулето „Децата од нашата улица“ и скопската електрогрупа „Аутмајнд“ (Autmind). Изложбата ја замисливме како симбиоза на музичка изведба и на моите фотографии заедно во една концептуална композиција. Тој спој донесе едно целосно визуелно и музичко доживува-

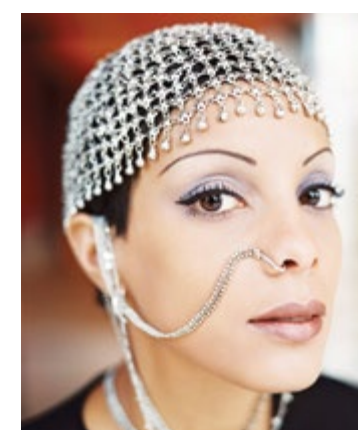
ње за посетителите на изложбата и ја пренесе уметноста од стерилноста на белите ѕидови во динамична игра на бои, облици и на звуци. Во центарот на изложбата е жената, нејзината убавина, сензуалност, истрајност и енергија.

■ Со години живеете надвор од Македонија. Ова е Ваше прво претставување во Македонија? Колку сте задоволни од посетеноста, интересот и од реакциите од изложбата?

СТАНКОВСКИ: Дваесет и пет години живеам во Амстердам, процесот на создавањето на овие фотографии траеше неколку години, а за да ги доведат во оваа форма ми требаа уште петнаесет години. Бидејќи разговорот го правиме по отворањето на изложбата, морам да кажам дека еден ден по отворањето се чувствувам изморено, но прекрасно... Посетеноста на изложбата помина одлично, посетителите се срдечни и задоволни, а разговарав со неколку луѓе од светот на уметноста и на фотографија од Скопје и нивните мислења беа позитивни. Јас сум сосема задоволен и овој настан ќе ми даде многу енергија во мојата натамошна работа, особено во организирањето на изложбата во Амстердам за десетина дена.

■ Во центарот на оваа изложба е жената. Нејзината таинственост, сила, убавина... кои други теми Ве интересираат? Што друго го задржува Вашето внимание?

СТАНКОВСКИ: Имам многу интереси, любопитен сум и сакам да набљудувам луѓе, настани, општествени промени. Како следен проект би сакал да направам серија портрети во сферата на социјалната фотографија. Би сакал да укажам на проблемите што произлегуваат од неолибералниот елитен капитализам, пред сè сиромаштијата и огромната нееднаквост на луѓето во светот. Во исто време, сакам да ја комплетирам оваа постојна изложба на стари необјавени фотографии,

кои ќе ги изложам во различни градови во светот.

■ Често сме имале можност да ја слушнеме изреката „Една фотографија - илјада зборови“. Фотографијата е силен медиум. Што значи таа за Вас и како почнавте да се занимавате со фотографија?

СТАНКОВСКИ: Почнав да учам за фотографија уште во основно училиште, кога се појави првиот интерес за неа кај мене. Подоцна тој процес еволуираше и на почетокот тоа беше чиста любопитност како функционира сето тоа од технички аспект. Кога научив како да фотографирам, почнав да правам портрети. Подоцна имав период во кој бев опседнат со музиката и со целиот свет на андерграунд супкултурата (underground subculture) околу неа. Во 1996 година се запишав на Академијата за креативна фотографија во Амстердам каде што го продала моето знаење како

од технички, така и од креативен аспект. Во истиот период многу ме интересираше комерцијалната фотографија, особено модната фотографија и портретот. Во последно време почнувам да се интересирам за уметнички портрет и сè повеќе сакам да работам на автономни проекти и изложби како што е оваа моја прва изложба во Скопје. ■

Со секој купен број на „Република“ добивате попуст од 50 денари за кино-проекции во „Милениум“

попуст
50
 денари

важи од 2.10. - 8.10.2015

КИНО МИЛЕНИУМ 3D

ЕМИЛИЈА СТОЈКОСКА,
ВИШ КУСТОС ВО ПРИРОДОНАУЧНИОТ
МУЗЕЈ НА МАКЕДОНИЈА

НЕМА ПРИЧИНА ЗА СТРАВ, ПАЈАЦИТЕ СЕ МНОГУ ПОЛЕЗНИ ЖИВОТНИ

Разговараше | Александра М. Бунгалеvsка
Фошо | Ѓорѓи Личовски

Тематската изложба „Чудесниот свет на пајациите“, која е во сопственост на компанијата „Аранеус“ на Себастијан Вадицки и на Јацек Пацина од Полска во изминатиот период со голем успех гостуваше во повеќе познати европски природонаучни музеи, во Белгија, Германија, Финска, Холандија, Хрватска, Романија. Целта на изложбата е воспитно-образовна. Пајациите, чудни и мистични животни, кои поради филмовите и литературата имаат неоправдано лоша репутација, изложбата ги претставува и промовира во едно поинакво светло. Аверзијата и стравот од нив често се присутни и понекогаш се причина за фобичен страв – арахнофобија. Со овој проект имаме намера да го промениме односот меѓу луѓето и пајациите, вели во интервју

за „Република“ Емилија Стојкоска, виш кустос во Природонаучниот музеј на Македонија.

Изложбата се состои од повеќе од 40 експонати, кои се сместени во стаклени терариуми со живи примероци на пајаци, но и други животни што припаѓаат на класите пајаковидни и стоногалки (скорпии, чкрапји), така што публиката може да се соочи со овие интересни животни. Меѓу експонатите публиката може да ги види најотровниот пајак, но и најголемиот пајак на светот познат уште како и голијатски јадач на птици. Покрај пајациите, претставени се и скорпии, а во оваа изложба ја има најголемата императорска скорпија.

Изложбата ќе биде отворена до 22 ноември и е финансиски поддржана од Министерството за култура на Република Македонија.

Што содржи оваа ексклузивна изложба на живи пајаци?

СТОЈКОСКА: Изложбата „Чудесниот свет на пајациите“ содржи живи примероци од пајаковидните животни, пред сè пајаци од

семејството тарантули, потоа други видови од пајаковидните животни, а тоа се скорпии, кои се застапени само со пет примероци. Во изложбата најголем дел од експонатите се пајаци. Освен тарантулите, кои се жители на тропските и на суптропските предели во светот, на изложбата се прикажани и два вида македонски пајаци, кои се европски претставници. Тоа се градинарскиот пајак и пајакот-оса.

Дали е вистина дека овие суштества со четири чифта очи и со отровни вилици го нарушуваат нашето чувство за естетика?

СТОЈКОСКА: За жал, кај многумина овие мистични, таинствени суштества не се омилен. Многу луѓе имаат страв од нив, дури некои имаат и фобија од овие животни.

Затоа ние, со оваа изложба, покрај едукативниот дел во кој се учи за нивниот живот, градбата, потеклото, начин на живеење, сакаме да прикажеме дека нема причина од такви стравови бидејќи тие се многу полезни животни.

Во постановката на изложбата го има најотровниот пајак на светот, како и најголемиот пајак и најголемата скорпија.

СТОЈКОСКА: Најотровниот пајак е црната вдовица, која населува повеќе региони во светот, а една од тие црни вдовици се среќава и во Македонија. Во поставката ја имаме американската и австралиската црна вдовица, кои се едни од најотровните пајаци на светот. Најголемиот пајак на светот, познат како пајак тарантула голијат, исто

така, го има во изложбата и секој посетител може да го набљудува одблизу.

Каква улога имаат пајациите во природата?

СТОЈКОСКА: Пајациите во природата си го имаат своето место во синџирот на исхраната. Тие исклучително се хранат со инсекти или, пак, со други членконоги животни, кои ползат по земјата бидејќи се терестични видови, ноќни видови или, пак, активни во самрак кога го ловат својот плен. Значи, пајациите се корисни и не би требало да се има страв од нив.

Дали е ова прва изложба на живи животни во Природонаучниот музеј на Македонија?

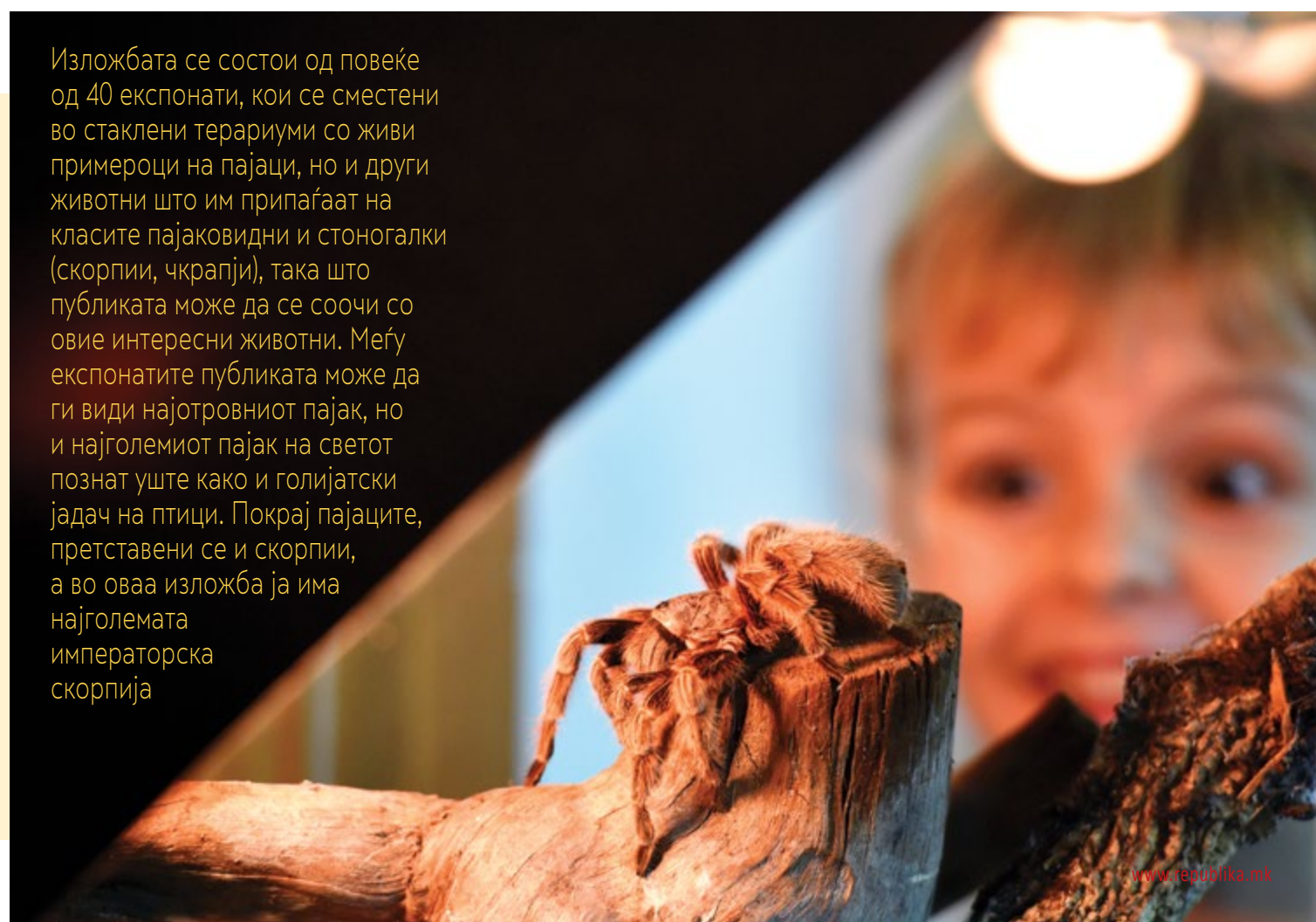
СТОЈКОСКА: Во Природонаучниот музеј на Македонија пред повеќе од десет години беше поставена изложба на змии. Тоа беше многу интересна изложба, со егзотични видови, кои беа од различни предели на светот. Ексклузивната изложба на живи пајаци е втор таков настан што се случува во нашиот музеј.

Какво е интересирањето за изложбата?

СТОЈКОСКА: Ние сме многу задоволни бидејќи доаѓаат многу заинтересирани, како возрасни, така и деца. Има случаи кога децата се иницијатори на посетата на изложбата. Организираме и групни посети, така што се надеваме дека ќе има многу ученици што ќе ја посетат изложбата.

Во рамки на изложбата има и презентација. Што содржи таа?

СТОЈКОСКА: Нашиот соработник, кој е од Полска и е претставник на компанијата „Аранеус“, која е сопственик на пајациите, секојдневно, во попладневните часови, има презентација на пајациите, во обид да објасни дека пајациите не се опасни по човекот и не претставуваат закана. Тој ги вади пајациите од терариумите, секој што сака може да ги допре. Ќе се обидеме да ги излекуваме од стравот од пајаци некои луѓе што имаат фобија од овие суштества. ■

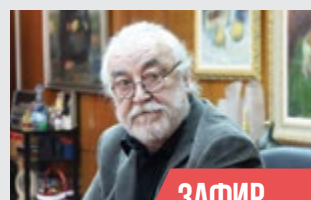

ДОМАШНИ И СТРАНКИ СВЕЗДИ ШТО СЕ ВРСНИЦИ

Македонскиот актер Мето Јовановски е генерација на Стивен Спилберг, а Зафир Хаџиманов, пак, е роден истата година со Кит Ричардс? Колку се одржани нашите ѕвезди во споредба со нивните колеги од светот?

Пишува | Марина Косијовска

Милионските плати значат и подобри третмани, козметика, сопствени нутриционисти, лични модни дизајнери. Но, значи ли тоа и подобар изглед? Колку се одржани македонските ѕвезди, во споредба со познатите колеги од нивната генерација?

ЗАФИР
ХАѢИМАНОВ
КИТ
РИЧАРДС

72

ЛЕОНАРДО
ДИ КАПРИО

ОЛИВЕР
МИТКОВСКИ

41

ХАВИЕР
БАРДЕМ

46

НИКОЛА
РИСТАНОВСКИ

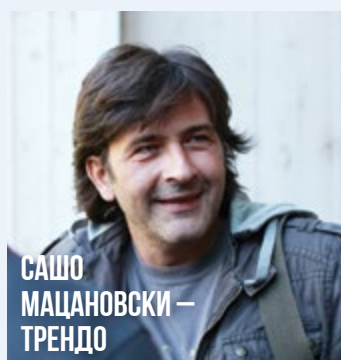

45

НАДИЦА
ГЕОРГИЕВА

КЛАУДИЈА
ШИФЕР

САШО
МАЦАНОВСКИ –
ТРЕНДО

47

ЦИМИ
КИМЕЛ

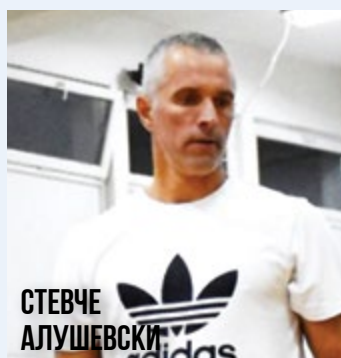

49

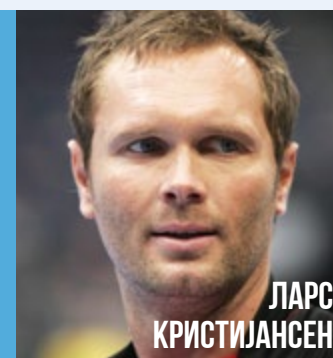
СОФИЈА
КУНОВСКА

СЕЛМА
ХАЈЕК

СТЕВЧЕ
АЛУШЕВСКИ

42

ЛАРС
КРИСТИЈАНСЕН

40

ЛАБИНА
МИТЕВСКА

АНЏЕЛИНА
ЏОЛИ

МЕТО
ЈОВАНОВСКИ

69

СТИВЕН
СПИЛБЕРГ

ТРИФУН
КОСТОВСКИ
ДОНАЛД
ТРАМП

69

РОДНИОТ ГРАД НА ПИКАСО ЌЕ ВЕ ОСВОИ НА ПРВ ПОГЛЕД

Освен по посебната убавина, Малага е позната и како родно место на славниот сликар Пабло Пикасо. Тука се наоѓа и „Музејот на Пикасо“, отворен во негова чест. Сосема е достапен за јавноста, дури и влезот е бесплатен за сè што нуди (документација, изложби, музеј, видеопроекции...)

Пишува | Јана Јосифоска

Една од најатрактивните туристички дестинации во Шпанија, Европа и во Медитеранот се простира во еден убав мал залив на југот на Андалузија. Малага е град преполн со магија и со космополитизам. Уникатен, со спектакуларна светлина, големи авении, дрвореди со палми, интензивен ноќен живот, музеи и со одлич-

ни ресторани со рибји специјалитети од сите видови. Брегот има сјајна географска положба, планини што ја штитат од северни ветрови, што ѝ овозможува пријатна температура и околу 300 сончеви денови во годината. Нејзините широки плажи со прекрасен песок, особено на источната страна, се приказна во која, дефинитивно, ќе уживате.

КУЛТУРА, ИСТОРИЈА И ПРЕКРАСНИ ПЛАЖИ

Најдобро време за посета на Малага е напролет и во есен. Постојат и редовни авионски линии и чартер-летови, а аеродромот се наоѓа на пет километри од центарот на градот. Ако, пак, сакате да имате поавантуристичко патување и се решите со брод да стигнете до Малага, пристаништето се наоѓа во самиот центар на градот, во непосредна близина на поголемиот дел знаменитости и културно-историски обележја. Авионските билети за патување до Малага не се економични, меѓутоа во зимскиот период можат да се најдат поевтини повратни билети, за околу 300 евра.

За обиколка низ градот не ви е потребен автомобил, освен ако не сакате да го посетите замокот Гибралфаро или некоја од плажите. Центарот на градот е така конципиран за најлесно да може да го обиколите пеш. Доколку не

сакате да пешачите градот, секако, е поврзан со јавни автобуски линии, а постои и железница за која билетите се многу поволни.

Маврите го зазеле ова место во средината на 15 век претворајќи го во едно од најважните трговски центри на Пиринејскиот Полуостров. Ова славно минато оставило трага во старото јадро на Малага, особено во околината Алказабата, тврдина што датира од 1065 година и која сега е претворена во фасцинантен археолошки музеј.

Вреди да се посети и блискиот замок, кој го реконструирале Маврите, а кој сега е туристичка станица (односно стоечки хотел, како што го нарекуваат) со импресивна панорама и поглед. Во текот на 19 век, Малага била популарна зимска дестинација за богатите луѓе, благодарение на гласот дека е елегантен и софистициран град. Импресивниот „Пасео дел Парк“ датира од тој период и е познат како една од најголемите ботанички ризници во Европа. Во зима тука се прават концерти на отворено секоја недела, кои претставуваат вистинско освежување во однос на типичното сценарио што го имаме уживајќи на плажите за време на летните одмори.

РОДНО МЕСТО НА ДВЕ ПОЗНАТИ ИМИЊА

Освен по посебната убавина, Малага е позната и како родно место на славниот сликар Пабло Пикасо. Тука се наоѓа и „Музејот на Пикасо“ отворен во

Освен големиот Пикасо, од Малага потекнува и познатиот холивудски актер Антонио Бандерас

негова чест. Точното место на раѓање на Пикасо е „Плаза де Мерсед“ (плоштадот Мерсед), кој денес е претворен во архив на неговиот живот и дело. Целосно е достапен за јавноста, дури и влезот е бесплатен за сè што нуди (документација, изложби, музеј, видеопроекции...)

„Музејот на Пикасо“ е отворен во 2004 година и нуди комплетен преглед на различни сликарски фази што ги поминал уметникот. Се наоѓа во старата палата, која е приспособена во

зграда идеална за сместување уметнички дела.

Интересен податок е што освен големиот Пикасо, од Малага потекнува и познатиот холивудски актер Антонио Бандерас. Главниот театар во Малага е „Сервантес“ каде што Бандерас првпат застанал на сцена, а и сега повремено го посетува.

Освен што е голем културен центар, Малага е совршен град за уживање во традиционалната храна. Може да се решите за одличната медитеранска кујна или за некои од специјалитетите карактеристични за андалузиското подрачје како што е тапас – типично шпанско предјадење во мали порции, но со голем избор на храна. Ова е многу евтин начин да се пробаат големиот број различни јадења што постојат.

Малага е особено позната по своето „пескарито фрито“ (пржена риба), односно избор на мали парчиња пржена риба како сардина или лосос. Во комбинација со чаша студено бело вино ќе уживате во вашиот оброк.

Со оглед на фактот што Малага е повеќе позната по виното отколку по храната, одлична можност е да го посетите музејот на вино, кој се наоѓа во близина на центарот на градот. Во него може да дегустирате најразлични видови вино, за кои се смета дека на овие простори уште од античко време ги произведувале старите Грци. Се смета дека виновата лоза на Малага е меѓу најстарите во Европа. ■

Погодиш | Д.М.Б.

ВРЕМЕ Е ЗА ЕСЕНСКИ МАНТИЛИ

Класичните мантили никогаш не излегле од мода и се носат во секоја ситуација. Добро се вклопуваат во секоја модна комбинација, а може да бидат во различни облици, должини и кроеви

Есенските мантили се одлично парче гардероба со кое може да се истакнат предностите, а да се сокријат недостатоците. Мантилот е одличен за носење врз фустани, здолништа и врз панталони. Класичните мантили никогаш не излегле од мода и се носат во секоја ситуација. Добро се вклопуваат во секоја модна комбинација, а може да бидат во различни облици, должини и кроеви.

Кога ќе тргнете да купите мантил, мора да внимавате тој да прилега на вашата градба, а не да се поведувате од моментните трендови. Ова е парче облека што овозможува неограничено комбинирање

и избор, а во секоја комбинација може да изгледате префинето и елегантно. Кога станува збор за боите, популарни се помалку впечатливи бои, односно светли бои како беж, крем, бела, но не изостануваат ниту темносините и црни нијанси. Ако одберете класичен модел во беж боја нема да згрешите. Посебна нота на вкупниот изглед ќе му дадат некои впечатливи детали или чевли на високи потпетици.

Мантилите за дожд настанале при крајот на 19. век и служеле како облека за француските и за англиските војници. Денес тие се едни од омилените женски парчиња облека.

За посмелите се препорачуваат сината, жолтата и црвената боја, како и моделите со различни дезени. Идеално одговараат со чизми, а може да се комбинираат и со убав чадор, кој покрај тоа што има практична намена за дождливото време, претставува и одличен моден додаток. ■

КЕНДИС СВОНЕПУЛ

Родена:
20 октомври 1988 година
(26 години)
Мој Ривер, Ква-Зулу Натал,
Јужна Африка

Државјанство:
јужноафриканско

Професија:
манекенка

Активна од:
2003 година

Партнер
Херман Николи
(од 2005 година)

Кендис Свонепул е јужно-африканска манекенка, позната како ангел на „Викторија сикрет“. Во 2012 година, оваа јужноафриканска убавица се најде на 10. место на листата на „Форбс“ за најплатени манекенки во светот, со заработка

од три милиони долари во периодот меѓу 2010 година и 2011 година. Оваа година, таа се најде на четвртото место меѓу 10 најубави жени во светот. Во 2010 година беше рангирана како 61., во 2011 година како 62. и во 2013 го-

дина како 75. во годишните листи на „100 најсексапилни жени во светот“ на британскиот магазин „За него“, а во 2014 година се најде на првото место на листата на 100 најзгодни жени во светот на магазинот „Максим“. ■

Цитати:

- „Сакам мажи што изгледаат како лоши момци бидејќи тие знаат како да ја третираат девојката како кралица“
- „Вашето тело е машина. Научете како да се грижите за него.“
- „Еден ден сакам да се најдам на листата на инспиративни луѓе што промениле нешто во светот, без разлика дали тоа ќе биде помагање на сиромашните или ставање крај на ловот на диви животни во Африка.“

Преод | Ана Цвешаноска

FUTURE NOW

Спектакуларен ДИГИТАЛЕН БИЛБОРД

ПРВ ИНТЕРАКТИВЕН OUTDOOR МЕДИУМ ВО МАКЕДОНИЈА

на Плоштад Македонија, Скопје

MEDIA CITY
ADVERTISING

00389 2 3100010
office@mediacity.mk
www.mediacity.mk

ШТЕДИ СЕКОЈ ВИКЕНД

Акцијата трае од 02.10 до 04.10.2015

TINEX
СЕКОЈ ДЕН
СО
ВАС

МОРКОВИ 1 кг. -33% 22,- СТАРА ЦЕНА 33,-	ПИЛЕ roster 1кг. CEKIN 149,- СТАРА ЦЕНА 165,-	КОБАСИЦА piknik 220гр. PIK VRBOVEC -11% 79,- СТАРА ЦЕНА 89,-	СИРЕЊЕ кравјо 1кг. JOKA -20% 200,- СТАРА ЦЕНА 251,-	ПАШТЕТА lovačka 3x75гр. OVAKO 2+1 40,- СТАРА ЦЕНА 60,-
ЈАБОЛКА ајдарет 1кг. -55% 23,- СТАРА ЦЕНА 52,-	ЛАЗАЊИ со спанаќ 500гр. BARILLA -55% 79,- СТАРА ЦЕНА 171,-	КАФЕ 200гр.+100гр. PASCALIN -34% 68,- СТАРА ЦЕНА 103,-	СОК 1.5л. BRAVO 55,- СТАРА ЦЕНА 61,-	ДЕТЕРГЕНТ за алишта 2кг. PERSIL -27% 239,- СТАРА ЦЕНА 331,-

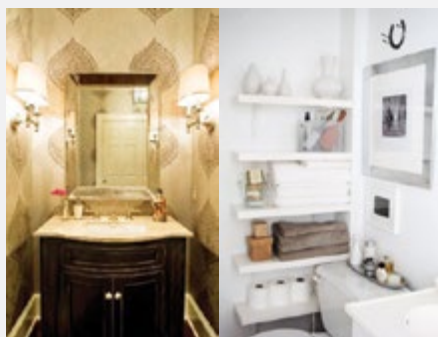
**ВКУПНА
ЗАШТЕДА
ЗА ОВОЈ ВИКЕНД**
368,-

ПРЕДЛОЗИ ЗА МАЛА БАЊА

1 ИСЧИСТЕТЕ ЈА И ОСВЕЖЕТЕ ЈА БАЊАТА

Прво, изнесете сè што можете од бањата. Решете се од сите работи што не ги употребувате или на кои им истекол рокот. Потоа исчистете ја бањата од подот до таванот. Ако сте амбициозни, може и да ги обоите сидовите каде што нема плочки. Многу е важно да почнете со чистење на просториите и тоа не само кога е во прашање бањата.

2 ПОСТАВЕТЕ ПОДОБРО ОСВЕТЛУВАЊЕ

Изгледот на бањата може значително да се подобри ако поставите добро осветлување, затоа сменете го слабото осветлување и поставете посилено. Освен тоа, големо влијание на естетиката на бањата може да постигнете со малку труд – обојте ја старата брава или заменете ја со нова.

3 ДОДАЈТЕ УКРАСНИ ДЕТАЛИ

На крајот, украсете ја својата бања со интересни детали. Едноставно, можете да користите крпи во боја или нова завеса за туш, со што ќе внесете живост во бањата. ■

КОЛКУ ЧАСОВИ СОН МУ СЕ ПОТРЕБНИ НА ВАШИОТ МИЛЕНИК?

За разлика од нас, кои сме будни во поголемиот дел од денот, а спиеме навечер, во просек по осум часа, кучињата немаат посебен режим на спиење. Тие често дремат по неколку пати во денот. Времето што го поминуваат во спиење зависи од разни фактори, вклучително и староста, општата здравствена состојба и физичките карактеристики.

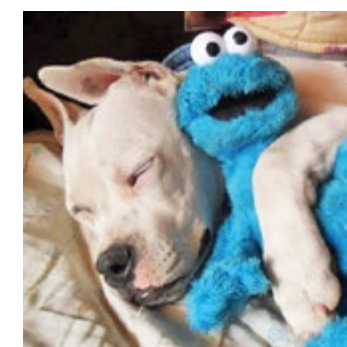
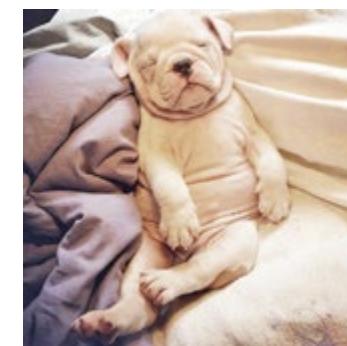
ПРОСЕЧНО ВРЕМЕ ЗА СПИЕЊЕ

Вистина е дека ветеринарите и другите стручњаци за однесување на животните сè уште не сфатиле зошто кучињата спијат толку во текот на денот. Спиенето е важно и пријатно, а повеќето кучиња, во просек, спијат околу 14 часа дневно. Кучињата многу лесно се приспособуваат кога е во прашање спиењето, односно,

за разлика од луѓето, тие лесно можат да се приспособат на условите. Ако се случува некоја активност, тие без мака се будат и „го одложуваат“ спиењето за подоцна.

РАЗЛИЧНИ РАСИ И РАЗЛИЧНИ ПОТРЕБИ ЗА СОН

Различни раси можат да имаат драстично различни потреби кога е во прашање спиењето. На расите како бернардинец,

мастиф и њуфаундлер, генерално, им е потребно повеќе од просечните 14 часа, па знаат да спијат и околу 18 часа дневно. На малите љубопитни кученца, кои сè уште растат, потребни им се од 18 до 20 часа за одмор. Додека спијат, мозокот на кученцата ги обработува сите нови информации што ги учат за приспособување во опкружувањето.

ФАЗИ НА СПИЕЊЕТО

Кучињата, исто така, поминуваат низ различни фази на сон. По првата фаза на успивање, кучињата влегуваат во бавна фаза на сон, кога им се забавени мозочните бранови и пулсот. Тогаш кучето е сосема отпуштено. Десетина минути подоцна настапува фазата РЕМ. Кога ќе забележите дека миленикот лае во сон или мрда со нозете како да трча, значи дека е во фазата РЕМ и нешто сонува.

Секако, кучињата спијат повеќе отколку луѓето, но не толку цврсто. Кога и колку спијат зависи од активноста во нивниот живот. Кучињата, исто така, имаат способност да ги приспособат своите периоди на спиење за да можат да бидат внимателни кога се случува нешто, а другиот дел од времето спијат. ■

ЕСЕНСКА РАДОСТ

Растението седум, познато уште и како есенска радост, цвета со ситни, убави цветови во розова боја. Како што одминува времето, розовата боја добива посебна, кафена нота, која совршено се вклопува во нијансите на дрвената ограда во градините или на нежните ползавци.

Есен е идеално време за уживање на балкон, а најубавите септемврски и октомврски тонови во домашните градиниери ги има кај ова цвеќе.

Името седум, кое потекнува од латинскиот збор „sedo“, првобитно се однесувало на видот растенија што успеваа на карпи или во посуви подрачја. Постојат повеќе од 500 подвидови од кои поголем број се грмушки, полузимзелени и листопадни растенија.

Оваа есенска убавица совршено се комбинира со зимзелените растенија и може да израсне и до 60 сантиметри. Се препорачува да се сади во умерено плодна и сува земја, неутрална или алкална и да биде изложена на сонце, свртена кон јужна страна.

Откако ќе процвета, треба да се скрати за да го задржи обликот. Преку зимата вегетира, односно делови од цвеќето што се над земјата изумираат, а коренот останува активен во земја. Во пролет се препорачува да се подели и да се размножи. ■

ХАКЕРИ ЌЕ КИДНАПИРААТ АВИОНИ

Следното киднапирање на авион нема да го извршат луѓе што ќе се наоѓаат во него, туку некое „дете од Азија“, кое цел ден се здодева играјќи „Гранд тефт ауто“ (Grand Theft Auto). Стручњаци за безбедност од Велика Британија неодамна предупредија дека со преминувањето на новиот сигнален систем на железниците (ERTMS), за безбедноста на возовите ќе се грижат компјутери, кои ќе спречат евентуална грешка на машиновозачите, но тие се плашат дека тие системи можат лесно да бидат хакирани и да бидат предизвикани несреќи од катастрофални размери.

Неодамна двајца инженери успеаја да хакираат автомобил и да ја преземат контролата над него! Потенцијална опасност од ова им се заканува и на авионите, кои можат да бидат хакирани преку безжичен интернет, кој е достапен за патниците - тврди основачот на компанијата „Мекафи“ - Џон Мекафи.

Џон Мекафи вели дека ниту еден талентиран хакер не може да демантира дека денешните комерцијални авиони можат да бидат преземени од хакери, кои не треба ниту да бидат во авионот, туку можат да бидат на некој друг крај од светот, а контролата да ја преземат преку обичен интернет.

„ДАЧИЈА“ ГО ПРЕТСТАВИ НОВИОТ
„ДАСТЕР“ ЗА 2016 ГОДИНА

ПОЕКОНОМИЧНИ И ПОЧИСТИ МОТОРИ ОД КОГА И ДА Е

По само две години од последното освежување на моделот „дастер“, романската компанија за производство на автомобили, „Дачија“, која е под капата на „Рено“, ја подготви новата верзија на урбаниот теренец за моделот во 2016 година. Напредокот се темели на новата опрема, доработките и на поекономичните мотори

Подготви | Бојан Момировски

Понудата за урбаниот теренец „дастер“, започнува да еволуира со едисијата за 2016 година. Сите позитивни атрибути кои придонесоа за препознатливиот имиџ

се задржани, но истовремено се дополнети со вградување луксузна опрема, додатоци на стилски одбележја и, секако, со напредок на новите мотори кои се поштедливи и почисти.

АВТОМОБИЛИЗАМ

„АХА“. Тој се користи преку седуминчен екран во боја, на кој се наоѓаат шест тастери за функциите на радиото, телефонот, мапите и навигацијата.

Еволуцијата на „дачија дастер“, покрај големите стилски измени, се состои и во комплетно новите мотори, кои се поекономични и почисти од претходникот. Новиот модернизиран мотор **СЦе 115** троши само 6,4 литри на 100 километри во комбиниран режим на работа, а емисијата на штетни гасови ЦО₂ е 145 грама на еден километар. Верзијата на бензински мотор **ТЦе 125** сега троши 0,2 литри помалку, што одговара на еквивалентно пониската вредност на ЦО₂ за седум грама. Подобрени се и дизелските агрегати, па така типот **ДЦи 90** троши во просек 0,3 литри помалку гориво, а емисијата на штетни гасови изнесува 115 грама наместо досегашните 123 грама. Најголемиот напредок инженерите го постигнаа кај посилената верзија од 110 коњски сили, која сега троши половина литар помалку, а кај верзијата 4x4 емитува скромни 123 грама на ЦО₂. ■

На прв поглед се забележуваат новите 16-инчни бандажи од алуминиум со црн дијамантски ефект. Внатрешноста ја краси новиот мултимедијален систем со сателитска навигација и со камера која првпат е достапна во еден модел на „дачија“.

Ентериерот е целосно нов, и на прв поглед преовладуваат контрасти кои се забележителни поради новите конци со кои се опшиени материјалите со кои се обложени вратите и седиштата. Сепак, највпечатливиот дел е системот „Медиа нав“ кој за првпат е вграден во роден-

денската едисија на „дастер“ и кој на прв поглед изгледа многу едноставен, но секако е најпрактичен и сеопфатен и во секое време му овозможува на корисникот максимална поврзаност. Заради сателитската поврзаност возачот во секое време добива информации за патот, за временските услови, навигација, информации за близината на хотели, на бензински станици, на трговски центри и многу други елементи кои му се потребни на корисникот. Секако, овој мултимедијален систем овозможува поврзување и со паметните телефони преку апликацијата

ТЕНИСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕТОЧЕН ВО ВРВЕН РАКОМЕТЕН АС

Приказната за новиот десен бек на Металург е мошне интересна и со многу пресврти, патувања, настапи за екипи од 10 земји и со релативно задоцнета одлука да игра ракомет. Јанко Божовиќ од топ пет тениски потенцијал на Австрија дотурка до врвен ракометен ас, кој моментно со 18 погодоци е втор стрелец во Лигата на шампионите

Разговараше | Зоран Појовски
Фофо | Горѓи Личовски

Јанко Божовиќ е интересна спортска приказна, ракометар што доцна почнал да го игра овој спорт на 17 години, откако претходно бил во топ-5 тениски надежи на Австрија. Роден е во Бар, но од дете живее во Австрија и потекнува од спортско семејство. Мајка му Станка Божовиќ е икона на австрискиот женски ракомет и дел од две екипи, Будукност и Хипо, кои жареа и палеа во Европа. Татко му е поранешен фудбалер, што значи комплетно спортско семејство Божовиќ. Јанко од сезонава игра за Металург и во првите два меча од Лигата на шампионите покажа дека ќе биде големо засилување за голобрадиот тим од Автокоманда. Со 18 голови на две средби, против Мотор (8) и со Шафхаузен (10), моментно е втор стрелец во ЛШ.

■ Среќен сум што брзо се вклопив во новиот концепт на Металург. Имаме суперекипа и се надевам дека ќе продолжиме да играме добро. Ми се допаѓа што има прекрасен тимски дух, и најмладите се борат до последниот атом на силите и таквиот пристап верувам дека ќе носи резултат и во продолжението од сезоната. Металург има талентирани момчиња, кои ќе бидат вистински ракометари за две-три години и од кои придобивки ќе имаат и клубот и македонската репрезентација - вели Божовиќ.

Од него се очекува да биде лидер на новата генерација на Металург, составено претежно од ракометари од сопствената школа, кои се сè уште тинејџери. Во првите два меча во ЛШ голобрадите момчиња покажаа заби и докажаа дека во нив има „штоф“ за високи дострели. Божовиќ само даваше тон на играта на Металург, втор стрелец е во ЛШ, а во второто коло се најде и во идеалниот тим на ЕХФ, откако со 10 погодоци си играше со одбраната на Кадетен Шафхаузен.

■ Лино Червар е искусен волк, кој одлично си ја познава работата. Јас одговорив на неговиот повик да помогнам во возобновувањето на Металург, да бидам тука, покрај неискусните, но мошне талентирани ракометари и да помогнам побрзо да созреат за големата сцена. Јас имам 30 години, но сè уште сакам да учам, да се усовршувам. Има огромен потенцијал во екипата и младите само треба да продолжат уште понапорно да работат. Добро е што нема императив за резултати сезонава. Тоа ќе придонесе во спокојна атмосфера да се исполри талентот. Талевски веќе се промовираше, тука се и Костески, Крстевски, Кузмановски, а запаметете го крилото Давор Палевски. Малиот е огромен потенцијал и има страшна рака. Сите се добри деца и ако се развиваат

ЛИНО НЕ ПРИЗНАВА ПОРАЗИ НИТУ ВО ТЕНИСОТ

Божовиќ има многу пофални зборови за Лино Червар, а двајцата веќе ги одмерија силите и во тенис.

■ Лино не признава порази ниту во тенисот - со насмевка коментира Божовиќ. - Играме еден против друг и иако е во години одлично се движи, а координацијата и ударите му се прецизни. И има неверојатно добра координација на тенискиот терен. За ракометот се знае, тој е вистински маг во овој спорт, човек за успеси и за медали - раскажува десниот бек. Човек што вешто го предводи „новиот“ Металург и од кого се очекуваат уште многу голови и победи во „синиот дрес“ на тимот од Автокоманда.

во посакуваната насока, тие ќе бидат иднина и на Металург и на македонската репрезентација - вели искусниот Божовиќ.

Десниот бек родум од Бар, со постојано живеалиште во Австрија, е вистински ракометен глобтротер. Металург му е единаесетти клуб во кариерата, а Македонија десетта по ред земја во која настапува за некоја екипа.

■ Добро, тоа е само сплет на околности на кои не сум влијаел секогаш само јас. Ако се прашував, би сакал да играм подолготрајно во иста екипа, но се случуваа неочекувани работи и пресврти во мојата ракометна кариера. Имаше клубови што кубуреа со финансии, па морав да ја менувам средината, имаше нови предизвици и сето тоа

придонесе да бидам вистински ракометен глобтротер. И тоа е предност, бидејќи имам многу пријатели, живеам во различни земји, секоја убава на свој начин, и засега сум задоволен од текот на мојата кариера. Се надевам дека подолго ќе престојувам кај вас во Македонија - вели австрискиот репрезентативец.

Со ракомет почнал да се занимава доцна, на 17-годишна возраст, а пресвртот и ракометната приказна почнуваат на интересен начин.

■ Играв тенис во јуниорските денови и ме рангираа како талентиран левучар во топ пет надежи на Австрија. Настапував и на турнири и бележев одлични резултати, но се случи неочекуван пресврт. Бев на ракометен натпревар на кој настапуваше мајка ми Станка и на полувремето се запознав со тренерот, кој ми понуди да упатам неколку удари кон голот... Ми го тестираше шутот и веднаш ми препорача да почнам да тренирам ракомет. Така тенисот полека замина во заборав, а ракометот ми стана иднина. Сепак, ми остана првата спортска љубов, па и ден денес кога имам време играм тенис - вели најдобриот тенисер меѓу ракометарите. ■

ХАНСЕН И ЛАЗАРОВ ТОП-КАНДИДАТИ ЗА ЕПИТЕТОТ „КРАЛ НА СТРЕЛЦИТЕ“ ВО ЛШ

Божовиќ одлично ја почна сезоната во ЛШ и е зад Кристијан Бјернсен, на второто место на листата со најдобри стрелци. Крилото на Кристијанштад постигна 20 гола на два меча, а бекот на Металург е зад него со 18 погодоци. Божовиќ не се откажува од битката за врвот, иако вели дека пред индивидуалните признаија му се успесите и победите на Металург.

■ Секако дека годи што сум втор стрелец и што во второто коло ме избраа во идеалниот тим во ЛШ, но клупските успеси и победите на Металург се поважни. Ако се укаже шанса да бидам прв стрелец, секако дека ќе се обидам да ја искористам, но за такво признание има уште многу натпревари. Според мене топ-кандидати за најдобар стрелец се Микаел Хансен и Кирил Лазаров. Но, како што почна сезонава во ЛШ со големи изненадувања, сè е можно докрај - истакна Божовиќ.

Во Рим, пред италијанскиот
Парламент познат под името
Монтециторио се одржаа
протестни манифестации
во полза на признавањето
на Република Македонија.

Врз претседателот на Република Македонија Киро Глигоров е извршен атентат. Глигоров го преживеа атентатот со тешки повреди во пределот на главата. На местото на атентатот загина неговиот шофер Александар Спировски, а беше повреден телохранителот на Глигоров, Илчо Теовски.

Во селото Чучер, Скопско, е формиран првиот Народноослободителен одбор во Македонија. За прв претседател беше избран Петар Крстев Урдаревски.

На Градскиот стадион во Скопје, пред повеќе од 25.000 посетители, македонската музичка суперсвезда Тоше Проески го одржа својот последен концерт; концертот беше од хуманитарен карактер и беше наменет за обнова на основните училишта во земјата.

На Скопска Црна Гора, Шеснаесеттата македонска НО бригада по тридневни борби ги одби нападите на балистичките сили од правецот на село Орман - село Бразда, кои се обидуваа да го заземат патот Скопје - Качаник и да го овозможат сообраќајот на германските сили.

АВТОР: НИКОЛА ПЕТ- КОВСКИ	НЕА КО- ШАРКАР- СКИ КЛУБ	НАРАМЕ- НИЦА (МН.)	СТРУЕЊЕ НА ВОЗ- ДУХОТ	ЧОВЕК КОЈ ИРО- НИЗИРА	ГОЛЕМА ДУПКА ВО ЗЕМЈАТА	ТАТКО (СТ. СЛОВ.)	ПЕЈАЧКАТА ТОДЕВСКА- ДАЛЧЕВИК	ТРОПСКИ ОВОШЕН ПЛОД	ГРАТЧЕ ВО ХР- ВАТСКА БЛИЗУ БЕЛОВАР
БИЕЛИ- СКО ЧУ- ДОВИШТЕ									
ИЗВРШЕН ОРГАН НА НЕКОЈА - ОРГАНИ- ЗАЦИЈА									
КУБАНСКИ СКОЧАЧ ВО ВИС ХАВИЕР									
ПЕЈАЧКА- ТА МАЈЛС						СПИС. ДО- КУМЕНТ ----- ПРИ- СЛУЖНИК			
БИВШ ШКОТСКИ ФУДБАЛЕР ДЕЈВИД					ЖЕНА НА СИНОТ ИЛИ БРАТОТ ----- ЕКАВСКИ ГОВОР				
ЏОН ТРАВОЛТА			ДЕЦА, РОЖБИ ----- ПРИДРУЖ- НИЦИ НА ПЛАНЕТИТЕ						ЗИМСКИ СПОРТСКИ РЕКВИЗИТ (СМУЧКА)
ЈАПОНСКИ- ОТ ПО- ЛИТИКАР- САТО							ОСМИУМ ----- "ОРТО ФОСФОРНА КИСЕЛИНА"		
ЛИТАР		ФРАНЦУСКИ АСТРОНОМ ДОМИНИК ----- ИСТА ПОСТАЛКА						КАЛИУМ ----- ЕНЦИКЛО- ПЕДИСКИ РЕЧНИК (МН.)	
ЕСТОНЕЦ				ОБЛАНДА (МН.) ----- ГЛАВЕН ГРАД НА КИНА					
ПРОСТРА- НИ ТРЕВНИ РАМНИНИ ВО СУШИ ПРЕДЕЛИ						СОЗИДАН БРЕГ ----- ИЗВИК ПРИ ИГРАЊЕ ВО ОРО			
ГЛАСЕН БОЛЕН ПЛАЧ (МН.)							МОДЕЛ НА "ФОРД" ----- ВИД ХО- ЛАНДСКО СИРЕЊЕ		
ШВАЈЦАР СКА СКИ- ЈАЧКА									СИЛЕН ПРОДОРЕН ЗРАК НА СВЕТЛОСТ
ХИМА- ЛАЈСКИ "СНЕЖЕН ЧОВЕК"					ПЕЈАЧОТ МАКСУ- ТОВИК ----- ЕПОХА (МН.)				
МЕШАНИЦА ОД ЈАЗИЦИ ШТО ГО РАЗ- БИРААТ МНО- ГУ ЛИТЕ						ПРИСТА- НИШТЕ ВО ИЗРАЕЛ ----- УМЕТНОСТ (ФРАНЦ.)			
ЕЛИЗАБЕТ ТЕЈЛОР			ПЛАНИНА МЕГУ АЛ- БАНИЈА И ГРЦИЈА ----- МОЛИБДЕН						
ГЛАВЕН ГРАД НА ИТАЛИЈА				СКИЈАЧКА- ТА ЕПЛЕ ----- РЕОМИР					
СУДСКА РАСПРАВА					ГРАД ВО ГЕРМА- НИЈА				

СРЕДНЕЕ: НЕВИГАТЪН, ОЛЕПАНА, СОТМАНОР, АЛНА, АКИ, НЕПЪ, ЧАА УИ, ЧЕВАТ, ЕНКАКЪ, ОО, И, АПАРО, К, РЕКТ, ВАФИН, СТЕЛИ, КЕИ, МЕУЕИ, КА, ЕПКА ХЕС, ЖЕТА, АЛУН, КОМЕ, АКА, ЕТ, ЛПАНОС, ПИН, ИПЕИ, ЧНОР, ТИП

Малиот брат

Напиши коментар ...

- Трпе: Јас ќе и помогнам на
Маја да стане мајка.

СЕНДВИЧ СО ПЛЕСКАВИЦА

СОСТОЈКИ:

- 1 кг мелено јунешко месо
- 1 јајце
- 2 лажици брашно
- 100 мл ворчестер сос
- 1 лажица сода
- масло
- 50 мл кисела вода
- сол и црн пипер
- 1 главица кромид

За сос ќе ви треба:

- павлака
- мајонез
- кари
- Ќе ви треба и:
- сино сирење
- чадена сланина
- марула
- чедар кашкавал
- кисели краставички
- пржени компирчиња

ПОДГОТОВКА:

- Во сад ставете го меленото месо. Кромидот испасирајте го и заедно со другите состојки додајте го во месото. Месете додека не добиете хомогена смеса. Оставете го да одмори во фрижидер.
- Од смесата формирајте плескавици со големина по ваша желба, околу 200 грама.
- Печете ги на тавата за скара со повремено превртување. На крајот ставете по едно-две парчиња кашкавал и тргнете ги настрана. Од страната потпржете ја и сланината.
- Испржете ги компирчињата. Пресечете го лепчето на половина и потпечете го.
- Направете го сосот од сите состојки.
- Составете ја плескавицата и сервирајте.

БлокМАКС

Безбеден и ефикасен при различни типови болка!

- ✓ главоболка
- ✓ болка во грбот
- ✓ мускулни болки
- ✓ ревматски болки
- ✓ забоболка

BlokMAX
200 mg филм-обложени таблети

BlokMAX forte
400 mg филм-обложени таблети

Пред употреба внимателно да се прочита упатството! За индикациите, ризикот од употребата и несаканите дејства на лекот консултирајте се со Вашиот лекар или фармацевт.

RULES ARE TO
BE BROKEN, THE HEART
IS TO OPEN!
FOR THOSE
WHO SEEK
FREEDOM

НОВО!

ДАБ ЛИМЕНКА ОД 0.5Л

WWW.ZLATENDAB.COM.MK